

Esiselvitys taiteen perusopetuksessa saavutetun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen edistämisestä

Anni Valajärvi

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2021:48

Esiselvitys taiteen perusopetuksessa saavutetun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen edistämisestä

Anni Valajärvi

Opetus- ja kulttuuriministeriö, Helsinki 2021

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Julkaisumyynti

Beställningar av publikationer

**Valtioneuvoston
verkkokirjakauppa**

Statsrådets
nätbokhandel

vnjulkaisumyynti.fi

Opetus- ja kulttuuriministeriö

© 2021 tekijät ja opetus- ja kulttuuriministeriö

ISBN pdf: 978-952-263-898-4

ISSN pdf: 1799-0351

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2021

Esiselvitys taiteen perusopetuksessa saavutetun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen edistämisestä

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2021:48		Teema	Kulttuuri
Julkaisija	Opetus- ja kulttuuriministeriö		
Tekijä/t	Valajärvi, Anni;		
Kieli	Suomi	Sivumäärä	55

Tiivistelmä

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti valtiotieteen kandidaatti Anni Valajärven selvityshenkilöksi selvittämään taiteen perusopetuksessa saavutetun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen edistämistä 30.8.-15.11.2021. Selvityshenkilön tehtävänä oli selvittää taiteen perusopetusoppilaitoksien valmiuksia ja kiinnostusta viedä opintosuoritustietoja Opetushallituksen ylläpitämään Koski-tietovarantoon. Lisäksi tehtävänä oli selvittää taiteen perusopetusoppilaitosten ja lukioiden välistä yhteistyötä taiteen perusopetuksessa hankitun osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen liittyen. Edelleen tehtävänä oli kirjata ehdotuksia mahdollisista osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen edistämiseen liittyvistä jatkotoimenpiteistä.

Selvityksestä ilmenee taiteen perusopetuskentän myönteinen suhtautuminen ja hyvät valmiudet taiteen perusopetuksen opintosuoritusten viemiseen Koski-tietovarantoon. Jatkotoimenpiteiksi esitetään mm., että taiteen perusopetuksen opintosuoritustietojen vieminen Koski-tietovarantoon tehdään mahdolliseksi. Taiteen perusopetuksessa hankitun osaamisen tunnustamista muilla koulutussektoreilla tulee edistää ja lukiodiplomien järjestämiseen liittyvää yhteistyötä tulee kehittää. Lisäksi esitetään, että taiteen perusopetuksen tietopohjaa tulee edelleen vahvistaa.

Asiasanat taiteen perusopetus, osaamisen tunnustaminen, kulttuuri, koulutus

ISBN PDF 978-952-263-898-4 **ISSN PDF** 1799-0351

Julkaisun osoite <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-898-4>

Förstudie för att främja identifiering och erkännande av kunnande som förvärvats inom grundläggande konstundervisning

Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2021:48	Tema	Kultur
Utgivare Undervisnings- och kulturministeriet		
Författare Anni Valajärvi	Sidantal	55
Språk Finska		

Referat

Undervisnings- och kulturministeriet tillsatte politices kandidat Anni Valajärvi till utredare för att den 30.8–15.11.2021 utreda främjandet av identifieringen och erkännandet av kunnande som förvärvats inom den grundläggande konstundervisningen. Utredaren hade till uppgift att utreda huruvida läroanstalterna inom den grundläggande konstundervisningen är beredda och intresserade av att föra in studieprestationsuppgifter i informationsresursen Koski, som administreras av Utbildningsstyrelsen. Dessutom var uppgiften att utreda samarbetet mellan läroanstalterna inom den grundläggande konstundervisningen och gymnasierna i fråga om att identifiera och erkänna kunnande som förvärvats inom den grundläggande konstundervisningen. Vidare hade utredaren till uppgift att utarbeta förslag till eventuella fortsatta åtgärder för att främja identifieringen och erkännandet av kunnandet.

Av utredningen framgår att fältet för den grundläggande konstundervisningen har en positiv inställning och goda förutsättningar när det gäller att föra in studieprestationer inom den grundläggande konstundervisningen i informationsresursen Koski. Som fortsatta åtgärder föreslås bland annat att det ska bli möjligt att föra in dessa studieprestationsuppgifter i Koski. Inom andra utbildningssektorer ska erkännandet av kunnande som förvärvats inom den grundläggande konstundervisningen främjas, och samarbetet i anslutning till ordnandet av gymnasiediplom ska utvecklas. Därtill föreslås att kunskapsbasen för den grundläggande konstundervisningen ska stärkas ytterligare.

Nyckelord grundundervisning i konst, erkännande av den studerandes kunnande, kultur, utbildning

ISBN PDF 978-952-263-898-4 **ISSN PDF** 1799-0351

URN-adress <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-898-4>

Preliminary study of the advancement of the identification and recognition of learning achieved in basic education in the arts

Publications of the Ministry of Education and Culture, Finland 2021:48	Subject	Culture
Publisher	Ministry of Education and Culture	

Author(s)	Anni Valajärvi		
Language	Finnish	Pages	55

Abstract

The Ministry of Education and Culture appointed Anni Valajärvi, Bachelor of Political Science, as the rapporteur for the preliminary study regarding the advancement of the identification and recognition of learning achieved in basic education in the arts for the period from 30 August to 15 November 2021. The rapporteur's task was to determine the resources and interest of providers of basic education in the arts concerning the entry of their course completion information in the Koski registry and data transfer service maintained by the Finnish National Agency for Education. In addition, the rapporteur was to survey cooperation between general upper secondary schools and providers of basic education in the arts related to the identification and recognition of learning achieved in basic education in the arts. The rapporteur was also requested to submit proposals for any further measures related to the advancement of the identification and recognition of prior learning.

The report indicates that providers of basic education in the arts feel positive about and are well prepared for entering their course completion information in the Koski service. As concerns further measures, the rapporteur proposes that providers of basic education in the arts be given the opportunity to enter their course completion information in the Koski service. The recognition of prior learning acquired in basic education in the arts must be promoted in other sectors of education, and cooperation related to the provision of general upper secondary school diplomas must be developed. Moreover, the knowledge base in basic education in the arts should be further strengthened.

Keywords basic education in the arts, recognition of prior learning, culture, education and training

ISBN PDF	978-952-263-898-4	ISSN PDF	1799-0351
-----------------	-------------------	-----------------	-----------

URN address <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-898-4>

Sisältö

1	Johdanto	7
2	Selvityksen lähtökohdat	10
3	Selvityksen toteutus	14
4	Tietoa taiteen perusopetuksesta	17
4.1	Oppilaitoskenttä	18
4.1.1	Erot oppilaitosten rahoituksessa	21
4.2	Opetussuunnitelman perusteet	23
4.2.1.1	Osaamisperusteisuus	25
4.2.1.2	Oppimäärät	26
5	Koski-tietovaranto	28
5.1	Taiteen perusopetuskentän kiinnostus opintosuoritustietojen viemiseen tietovarantoon	29
5.2	Vapaan sivistystyön oppilaitosten kanta taiteen perusopetusta koskeviin tiedonsiirtoihin	31
5.3	Oppilaitosten valmiudet tiedonsiirtoihin	33
5.3.1	Koulutuksen laajuuden kuvaaminen	34
5.3.2	Velvoittavuus	34
6	Taiteen perusopetuksessa saavutetun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen muissa koulutuksissa	36
6.1	Taiteen perusopetusoppilaitosten ja lukioiden välinen yhteistyö	36
6.1.1	Taiteen perusopetuksen osaaminen näkyväksi lukiodiplomeissa	37
6.2	Taiteen perusopetuspintojen hyväksilukeminen lukioissa	40
6.3	Taiteen perusopetusoppilaitosten ja ammatillisten oppilaitosten välinen yhteistyö	40
6.4	Muu yhteistyö	41
6.5	Taiteen perusopetuksessa hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa	42
7	Taiteen perusopetuksen saatavuus ja saavutettavuus	45
8	Keskeiset johtopäätökset	48
8.1	Selvitystyön perusteella kootut ehdotukset jatkotoimenpiteiksi	50
	Lähteet	51
	Liite	53

1 Johdanto

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti selvityshenkilön selvittämään taiteen perusopetuksessa saavutetun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen edistämistä 30.8.2021. Selvityshenkilön tehtävänä oli tarkastella koko taiteen perusopetuskenttää ja kartoittaa taiteen perusopetusoppilaitosten kiinnostusta ja valmiuksia siirtää opintosuorituksia kansalliseen Koski-tietovarantoon. Lisäksi tehtävänä oli selvittää osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen liittyvää yhteistyötä taiteen perusopetusoppilaitosten ja lukioiden välillä. Selvitystä varten kuultiin taiteen perusopetuskentän toimijoita ja muita asianomaisia tahoja sähköisten kyselyjen, keskustelujen ja muun yhteydenpidon avulla.

Taiteen perusopetus on monivuotista, tavoitteellista eri taiteenalojen opetusta, jonka piirissä on noin 128 000 oppilasta. Taiteen perusopetus on koulutus- ja kulttuuripolitiikan rajamaastoon sijoittuva itsenäinen ja ainutlaatuinen osa suomalaista koulutusjärjestelmää. Toiminnan luonteen vuoksi se kytkeytyy myös harrastamisen kenttään.

Opinnoissa saavutettu osaaminen on moninaista ja arvokasta niin lasten ja nuorten hyvinvoinnille kuin kestävän yhteiskunnan rakentamiselle yhdessä. Taiteen perusopetuksessa saavutetun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen edistäminen on yksi pääministeri Marinin hallituksen Koulutuspoliittisen selonteon¹ tavoitteista. Moninaisen, eri aloilla ja konteksteissa hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen tärkeys korostuu yhteiskunnan muuttuessa. Koulutuspoliittinen selonteko luo kuvaa koulutuksen ja tutkimuksen tulevaisuudesta ulottuen 2040-luvulle. Selonteko määrittelee koulutus- ja tutkimusjärjestelmään keskeisesti vaikuttaviksi tekijöiksi muun muassa väestönmuutoksen, eriarvoisuuden kasvun, työn, talouden ja elinkeinoelämän murroksen, teknologian kehityksen, ympäristön tilan ja ilmastonmuutoksen.

Edelleen selonteossa painotetaan ihmisten kykyjen ja kestäväjoutuvan koetukselle suurten muutosten edessä. Koulutuksen ja kasvatuksen lähtökohtana korostetaan mahdollisuutta vahvistaa ihmisten empaattista, eettistä ja ekologista ajattelua, sekä tunnetta kuuluvuudesta. Taiteen perusopetuksessa saavutetun osaamisen merkitys korostuu yhteiskunnan kohtaamien suurten muutosten ja haasteiden edessä. Taiteen perusopetuksessa opitaan taiteenaloille ominaisten taitojen ja tietojen lisäksi myös muita merkityksellisiä

1 Valtioneuvosto 2021

taitoja ja tietoja. Tietyn taiteenalan tuntemuksen ja käytännön osaamisen lisäksi opintojen aikana vahvistuu esimerkiksi oppilaiden kyky tunnistaa ja kehittää omaa osaamistaan ja luovaa ajatteluaan. Opetuksessa korostetaan oppilaan kriittisen ajattelun ja itsearvioinnin kehittämistä, sekä muun muassa kulttuurisen kestävyuden huomioonottamista. Lisäksi opinnot valmistavat lapsia ja nuoria toimimaan arvokkaina yksilöinä, empaattisena ja muut huomioonottavana yhteisön jäsenenä. Taiteen perusopetus tukee muun koulutuksen ja kasvatuksen ohella lasten ja nuorten kasvua vastuuseen itsestä ja yhteisöstä, sekä ympäröivästä maailmasta. Tämä on osaamista, jota jatkuvassa muutoksessa oleva tulevaisuuden yhteiskunta menestyäkseen tarvitsee.

Eri taiteenalojen opetus kannustaa arvojen pohtimiseen ekologisuuden ja eettisyyden näkökulmista, tukien oppilaiden kulttuurisen kestävyuden ymmärryksen kehittymistä. Taiteen perusopetuksen taiteenalojen tuntemus, mutta myös opetuksen muut tavoitteet ja sisältö, tukevat sosiaalisesti, kulttuurisesti ja ekologisesti kestävästä yhteiskunnan rakentamisesta yhdessä. Ensisijaisesti lapsille ja nuorille tarjottavaa taiteen perusopetusta opiskelee myös noin 10 000 aikuista. Opinnoissa saavutettu osaaminen on tärkeää huomioida, kun erilaisen osaamisen tunnistamista työelämässä kehitetään. Taiteen perusopetuksen opinnot valmistavat myös aikuisia toimimaan työelämän murroksen mukanaan tuomissa haasteissa.

Covid-19-pandemia on tuonut mukanaan uusia yhteiskunnallisia haasteita. Taiteen perusopetuksen ja harrastamismahdollisuuksien tärkeys ja vaikutus lasten ja nuorten hyvinvointiin on korostunut pandemian aiheuttamien laajojen muutosten ja poikkeuksellisten olosuhteiden myötä.

Taiteen perusopetuskentällä osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen edistäminen nähdään tärkeänä. Toteutuessaan opintosuoritustietojen vieminen Koski-tietovarantoon vahvistaisi taiteenperusopetuksen asemaa osana koulutusjärjestelmää. Lisäksi tietojen vieminen toisi eri taiteenalojen monivuotisissa opinnoissa saavutetun osaamisen näkyväksi muiden alojen osaamisen rinnalle. Taiteen perusopetuksen opintosuoritusten vieminen tietovarantoon selkeyttäisi ja helpottaisi osaamisen tunnistamisen käytäntöjä muissa koulutuksissa ja työelämässä. Tietojen vieminen olisi toteutuessaan seuraava askel taiteen perusopetuksessa saavutetun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen edistämiseksi.

Taiteen perusopetusoppilaitosten ja lukioiden välinen yhteistyö herätti laajaa kiinnostusta oppilaitoskentällä. Yhteistyötä osaamisen tunnistamiseksi ja tunnustamiseksi tehdään jo jonkin verran ja sen vahvistaminen ja kehittäminen koetaan tärkeäksi. Yhteistyön ja koulutuskentän vuoropuhelun lisäämisen katsotaan myös vahvistavan taiteen perusopetuksen asemaa tärkeänä koulutuskentän toimijana. Edelleen sen koetaan edistävän ja selkeyttävän taiteen perusopetuksessa saavutetun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista ja parantavan oppilaiden mahdollisuuksia tuoda osaamisensa näkyväksi.

Tässä raportissa esitellään kootusti selvitystyön tuloksia ja taiteen perusopetuskentän näkemyksiä taiteen perusopetuksessa saavutetun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen edistämiseen liittyen. Raporttiin on nostettu myös muutamia lainauksia taiteen perusopetusoppilaitosten vastauksista. Koski-tietovarannon ja toisen asteen koulutuksen kanssa toteutettavan yhteistyön rinnalle keskeiseksi teemaksi selvitystyön aikana nousi kentän toimesta taiteen perusopetuksessa hankitun osaamisen ja tunnistaminen korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa. Selvitystyön pohjalta kootut johtopäätökset ja ehdotukset jatkotoimenpiteistä on koottu raportin viimeiseen lukuun.

2 Selvityksen lähtökohdat

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti valtiotieteen kandidaatti Anni Valajärven selvityshenkilöksi selvittämään taiteen perusopetuksessa saavutetun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen edistämistä. Selvitys toteutettiin aikavälillä 30.8. – 15.11.2021.

Selvityshenkilön tehtävänä oli selvittää taiteen perusopetusooppilaitosten kiinnostusta ja valmiuksia ryhtyä tekemään tiedonsiirtoja kansalliseen opintojen ja koulutuksen Koski-tietovarantoon. Pääministeri Marinin hallitus antoi Koulutuspoliittisen selonteon² eduskunnalle huhtikuussa 2021. Selonteko on selvityksen valmistumisajankohtana eduskunnan käsittelyssä. Yhdeksi selonteon tavoitteista on asetettu taide- ja kulttuurikasvatuksen ja -opetuksen ja taiteen perusopetuksen tukeminen. Edelleen yhdeksi toimenpiteistä on kirjattu: *”Vahvistetaan taiteen perusopetuksen tietopohjaa, kehitetään pedagogiikkaa sekä edistetään taiteen perusopetuksessa hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista.”*³

Opetuksen ja koulutuksen kansallinen tietovaranto Koski on Opetushallituksen ylläpitämä rekisteri, josta löytyvät peruskoulun, toisen asteen ja korkeakouluopintojen opintosuoritustiedot. Opetus- ja kulttuuriministeriön asettama työryhmä selvitti vapaan sivistystyön oppilaitosten valmiuksia ryhtyä tekemään tiedonsiirtoja Koski-tietovarantoon keväällä 2019⁴. 1.8.2021 alkaen myös vapaan sivistystyön oppilaitoksien on ollut mahdollista viedä opintosuorituksia koskevia tietoja tietovarantoon. Osassa vapaan sivistystyön oppilaitoksia järjestetään myös taiteen perusopetusta. Vapaan sivistystyön oppilaitosten järjestämien taiteen perusopintojen tietoja ei kuitenkaan toistaiseksi ole mahdollista viedä tietovarantoon. Opetushallituksen ylläpitämään rekisteriin viitataan raportissa jatkossa käyttäen termiä Koski-tietovaranto.

Vapaan sivistystyön osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen edistämistä selvittäneen työryhmän muistion pohjalta laadittiin hallituksen esitys koskien vapaan sivistystyön opintosuoritusten viemisen Koski-tietovarantoon vaativia toimenpiteitä⁵. Eduskunnan

2 Valtioneuvosto 2021

3 Ibid.

4 Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019a

5 HE 19/2021 vp

sivistysvaliokunnan hallituksen esityksestä antaman lausunnon mukaan *taiteen perusopetuksen pois jättäminen ehdotetusta uudistuksesta ei ole ongelmatonta. Opiskelija voi saada vapaan sivistystyön piirissä taide- ja muun kurssin suorittamista koskevat tiedot Koski-tietovarantoon, mutta samassa oppilaitoksessa taiteen perusopetuksena saavutettu osaaminen jää siihen tallentamatta.* Valiokunta painotti lausunnossaan *taiteen perusopetuksessa hankitun osaamisen tunnustamisen ja tunnustamisen keinojen edistämistä yhdenvertaisesti muiden vastaavien opintosuoritusten kanssa.*⁶

Myös taiteen perusopetuksen kansallinen kattojärjestö, Taiteen perusopetusliitto TPO ry, antoi lausunnon hallituksen esityksestä. Lausunnon mukaan olisi *tärkeää tehdä kokonais-arvio, jossa myös taiteen perusopetuksen näkökulmat tulevat huomioituiksi. Yli sadantuhannen taideoppilaan taiteen perusopetuksen ja vapaan sivistystyön oppilaitoksissa hankkima osaaminen tulisi saada näkyväksi ja tunnustetuksi.*⁷

Toteutuessaan taiteen perusopetuksen tietojen viemisen mahdollistaminen Koski-tietovarantoon edistäisi ja selkeyttäisi taiteen perusopetuksessa saavutetun osaamisen tunnustamista ja tunnustamista. Lisäksi uudistus nostaisi taiteen perusopetuksen aseman tasarvoiseksi vapaassa sivistystyössä hankitun osaamisen rinnalle ja vahvistaisi taiteen perusopetuksen asemaa tärkeänä osana suomalaista koulutusjärjestelmää. Taiteen perusopetuksen tietojen viemisen mahdollistaminen Koski-tietovarantoon olisi osa laajempaa tarvetta edistää taiteen perusopetuksessa saavutetun osaamisen tunnustamista ja tunnustamista.

Käsillä olevan selvityksen keskeinen viesti on, että taiteen perusopetuskentän suhtautuminen Koski-tietovarantoon tehtäviin tiedonsiirtoihin on myönteinen. Taiteen perusopetuspinoissa saavutetun osaamisen tunnustamisen ja tunnustamisen edistäminen ja taiteen perusopetuksen aseman vahvistaminen osana koulutusjärjestelmää nähdään tärkeänä.

Koski-tietovarantoon liittyvien kysymysten lisäksi selvityshenkilön tehtävänä oli selvittää taiteen perusopetusoppilaitosten ja lukioiden välistä yhteistyötä lukiodiplomien toteuttamiseen liittyen. Lisäksi tuli selvittää taiteen perusopetuksessa hankitun osaamisen tunnustamisen käytäntöjä lukioissa. Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti työryhmän selvittämään lukiodiplomien kehittämistä joulukuussa 2019⁸. Selvitystyön taustalla oli lukiolain uudistamisprosessi ja Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietintö, joka annettiin vastauksena hallituksen esitykseen uudeksi lukiolaiksi⁹. Sivistysvaliokunnan mietinnössä todettiin muun

6 SIVM 2/2021 vp – HE 19/2021 vp

7 Taiteen perusopetusliitto TPO ry 2021

8 Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019b

9 SIVM 2/2018 vp HE 41/2018 vp

muassa, että taito- ja taideaineille ominaiset tiedon tuottamisen tavat tulee nähdä uudistuneessa lukiokoulutuksessa yhdenvertaisina nykyisin ylioppilastutkintoon sisältyvien oppiaineiden tiedon tuottamisen kanssa.

Selvitystyön alkuvaiheessa todettiin tärkeäksi ottaa myös ammatillisten oppilaitosten kanssa tehtävä yhteistyö osaksi selvitystä. Ammatillisten oppilaitosten kenttä on laaja ja opetus käsittää myös osan taiteen perusopetuksen taiteenaloista. Taiteen perusopetuksen opinnot voivat myös ohjata nuoria hakeutumaan ammatilliseen oppilaitokseen opiskelemaan taiteenalalta.

Yhteistyö taiteen perusopetuskentän ja muiden koulutussektorien välillä nostettiin oppilaitosten suunnalta keskeiseksi kehitystä vaativaksi seikaksi. Yhteistyön ja vuoropuhelun katsottiin toimivan voimavarana ja edistävän oppilaan oikeuksien toteutumista osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen suhteen. Yhteistyön katsottiin edistävän oppilaiden mahdollisuuksia saada taiteen perusopetuksessa saavuttamansa osaaminen näkyväksi lukio- ja ammatillisessa koulutuksessa.

Edelleen selvityshenkilön tehtävänä oli laatia ehdotuksia mahdollisista jatkotoimenpiteistä taiteen perusopetuksessa saavutetun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen edistämiseksi.

Vuonna 2021 opetus- ja kulttuuriministeriö edistää toimialallaan osaamisen tunnistamista ja tunnustamista useilla hankkeilla. Ministeriö on muun muassa asettanut työryhmän valmistelemaan valtakunnallisten tietovarantojen laajentamista muun kuin säännellyn koulutuksen tiedoilla¹⁰. Työryhmän asettaminen on osa pääministeri Marinin hallitusohjelman mukaista parlamentaarista jatkuvan oppimisen uudistusta, jolla vastataan läpi elämän jatkuvaan tarpeeseen kehittää ja uudistaa omaa osaamista.

Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen¹¹ perustaminen on osa uudistuksen toimeenpanoa. Palvelukeskusta koskeva laki on tullut voimaan 1.9.2021. Palvelukeskuksen tarkoituksena on analysoida työelämän osaamis- ja työvoimatarpeita, rahoittaa työikäisille tarkoitettuja koulutuksia, kehittää tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja, tukea alueellista ja muuta yhteistyötä, sekä osallistua jatkuvan oppimisen digitaalisen palvelukokonaisisuuden kehittämiseen. Palvelukeskuksen hankkiman säädellyn koulutuksen tiedot tallennetaan kansallisiin tietovarantoihin. Muun kuin säännellyn koulutuksen tallentaminen vaatisi kuitenkin toteutuakseen lakimuutoksia.

10 Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021a

11 Laki jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta 682/2021

Edellä mainitun työryhmän työskentelyn tarkoituksena on valmistella jatkuvan oppimisen palvelukeskuksen rahoittamia sekä ELY-keskusten hankkimia koulutuksia koskevien tietojen tallentamista valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain¹² mukaisiin tietovarantoihin. Käsillä olevan selvitystyön aiheena oleva Koski-tietovaranto kuuluu tietovarannoista asetetun lain alaisuuteen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö tulee asettamaan myös kehittämisryhmän ohjaamaan tietovarantojen, rekisterien ja palveluiden kehittämistä. Kehittämisryhmä tulee toimimaan yhteistyössä 23.8.2021 asetetun työryhmän kanssa¹³. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö on asettanut osaamisen tunnistamisen työryhmän. Työryhmän työskentelyn tavoitteena on edistää ja ohjata työpaikoilla ja muualla kuin viralliseen koulutusjärjestelmään kuuluvassa koulutuksessa hankitun osaamisen tunnistamisen työvälineiden ja menettelyjen luomista.¹⁴

12 Laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä 884/2017

13 Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021a

14 Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021b

3 Selvityksen toteutus

Selvityksen otanta kattaa laajasti koko taiteen perusopetuskentän ja selvitysten tulosten voidaan katsoa edustavan kattavasti kentän eri toimijoiden näkemyksiä. Selvitystä varten kuultiin taiteen perusopetusoppilaitosten rehtoreita, taiteen perusopetuksen taiteenala-kohtaisia liittoja sekä muita kentän toimijoita. Suhtautuminen toimialakentällä oli myönteistä koskien taiteen perusopetuksen opintosuoritustietojen viemistä Koski-tietovarantoon. Taiteen perusopetuskenttä suhtautui positiivisesti myös osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen edistämiseen toisen asteen koulutuksissa. Edelleen myös lukiodiplomien kohdalla tehtävää yhteistyötä toivottiin lisättävän ja kehitettävän. Kokonaiskuvaa tarkasteltaessa voidaan todeta taiteen perusopetuskentän katsovan osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen edistämiseksi tehtävän työn olevan tärkeää ja tarpeellista.

Kysely taiteen perusopetusoppilaitoksille

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteutti yhdessä selvityshenkilön kanssa taiteen perusopetusoppilaitosten rehtoreille suunnatun kyselyn. Kysely osoitettiin sekä opetus- ja kulttuuriministeriön järjestämisluvan ja opetustuntikohtaisen valtiosuuden piirissä oleville oppilaitoksille että niiden ulkopuolisille taiteen perusopetusta järjestäville oppilaitoksille. Kyselyllä kartoitettiin oppilaitosten kiinnostusta ja valmiuksia ryhtyä tekemään tiedonsiirtoja Koski-tietovarantoon. Lisäksi kyselyllä kartoitettiin taiteen perusopetusoppilaitosten ja lukiodien sekä ammatillisten oppilaitosten välistä yhteistyötä osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen liittyen. Kyselyllä tiedusteltiin myös oppilaitosten rehtorien näkemyksiä koskien osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen edistämistä yleisellä tasolla.

Taiteen perusopetuksen opetustuntikohtaisen valtiosuuden piiriin kuuluviin oppilaitoksiin viitataan tässä raportissa lyhenteellä VOS. Opetustuntikohtaisen valtiosuuden ulkopuolisiin viitataan jatkossa vosin ulkopuolisina oppilaitoksina.

Taiteen perusopetusta järjestävien vapaan sivistystyön piiriin kuuluvien oppilaitosten edustajia ei pyydetty vastaamaan edellä mainittuun kyselyyn, sillä opetus- ja kulttuuriministeriö selvitti jo vuonna 2019 vapaan sivistystyön oppilaitosten valmiuksia tietojen viemiseen Koski-tietovarantoon. Vapaan sivistystyön oppilaitoksille osoitettiin tuolloin erillinen kysely aiheesta.

Taiteen perusopetuksen toimialalle kohdennettu kysely toimitettiin kaikkien VOS-oppilaitosten rehtoreille, sekä Opetushallituksen Taiteen perusopetus 2020 -selvityksessä¹⁵ listatuille valtionosuuden ulkopuolisille oppilaitoksille. Listasta karsittiin oppilaitokset, jotka ovat opetus- ja kulttuuriministeriön ajankohtaisten tietojen mukaan lopettaneet toimintansa¹⁶. Kyselyä pyydettiin välittämään eteenpäin asianosaisille taiteen perusopetusta järjestäville tahoille ja linkki kyselyyn oli löydettävissä myös opetus- ja kulttuuriministeriön kotisivuilta. Myös taiteen perusopetusliitto TPO ry ja taiteen perusopetuksen taiteenaloikohtaiset liitot tiedottivat jäsenilleen kyselystä.

Kyselyn vastausaika oli 13.-29.9.2021. Vastauksia kertyi kaiken kaikkiaan 192. Vastausprosentiksi muodostui 70. Vastausprosenttia voidaan pitää hyvänä. VOS-oppilaitosten vastausprosentti oli lähes 90 ja vosin ulkopuolisten osalta noin 50 prosenttia oppilaitoksista vastasi kyselyyn.

Maantieteellisesti katsottuna kyselyyn saatiin vastauksia kattavasti eri puolelta Suomea. Vastauksia saatiin kaikkia yhdeksää eri taiteenaloa järjestäviltä taiteen perusopetusoppilaitoksilta. Vaihtelu tarjottavien taiteenalojen opetusta järjestävien oppilaitosten vastausten määrissä seurasi oppilaitoskentän rakennetta. Musiikin ja tanssin opetusta järjestäviä oppilaitoksia oli vastaajien joukossa merkittävä enemmistö. Edellä mainittuja taiteenaloja järjestäviä oppilaitosten lukumäärä on suuri suhteessa muita taiteenaloja järjestäviin oppilaitoksiin. Vastaavasti sanataiteen, arkkitehtuurin ja mediataiteen oppilaitoksia oli kyselyn vastaajien joukossa vähemmän, siis samoin kuin niissä järjestettyä opetusta on suhteessa muihin taiteenaloihin oppilaitoskentällä.¹⁷

Kysely taiteen perusopetusta järjestäville vapaan sivistystyön oppilaitoksille

Taiteen perusopetusta järjestäville vapaan sivistystyön opetustuntikohtaisen valtionosuuden piiriin kuuluville oppilaitoksille lähetettiin opetus- ja kulttuuriministeriöstä selvityshenkilön laatima erillinen kysely. Kyselyn jakelu toteutettiin yhteistyössä Kansalaisopistojenliiton ja Suomen Kansanopistoyhdistyksen kanssa. Kyselyllä kartoitettiin vapaan sivistystyön kentän suhtautumista taiteen perusopetusopintoja koskevien tietojen viemiseen Koski-tietovarantoon, muiden vapaan sivistystyön oppilaitoksissa suoritettujen opintojen tietojen ohella. Lisäksi kyselyllä tiedusteltiin, ovatko oppilaitokset ryhtyneet tekemään

15 Luoma 2020

16 VOS-oppilaitoksia on vuonna 2021 139 ja vosin ulkopuolisia tämänhetkisten tietojen mukaan 135. Kyseessä on ajantasainen käsitys taiteen perusopetuksen opetustuntikohtaisen valtionosuuden ulkopuolisista oppilaitoksista, joka on saatu Opetushallituksen Taiteen perusopetus 2020-julkaisusta ja päivitetty oppilaitosten ilmoitusten mukaan tämän selvityksen kyselyn jakelun yhteydessä. Rekisteriä, joka kattaisi kaikki taiteen perusopetusoppilaitokset ei ole olemassa.

17 Luoma 2020:24

tiedonsiirtoja Koski-tietovarantoon vapaan sivistystyön opintojen osalta sen jälkeen, kun se on tullut mahdolliseksi 1.8.2021 lukien. Edelleen kyselyllä tiedusteltiin lyhyesti vapaan sivistystyön oppilaitosten ja lukioiden sekä ammatillisten oppilaitosten välillä mahdollisesti toteutettavaa, taiteen perusopetusta koskevaa yhteistyötä.

Edellä mainitun kyselyn vastausprosentti oli 48. Vastausprosentti ei ole kattava, mutta vapaan sivistystyön oppilaitosten vastausten perusteella muodostettuja päätelmiä tukee selvityksen muu aineisto ja selvityshenkilön keskustelut vapaan sivistystyön kentän toimijoiden kanssa.

Muu aineisto

Kyselyjen lisäksi selvitystyössä kartoitettiin muiden asianomaisten tahojen näkemyksiä ja kantoja selvityksen aiheisiin. Aineistoa kerättiin yhteisistä keskusteluista ja sähköpostitse. Selvityshenkilön toimesta oltiin yhteydessä Taiteen perusopetusliitto TPO ry:hyn, Suomen Musiikkioppilaitosten liittoon, Suomen sanataideopetuksen seuraan, Suomen tanssioppilaitosten liittoon (STOPP ry), Käsi- ja taideteollisuusliitto Taito ry:hyn, Suomen lasten ja nuorten kuvataidekoulujen liitto ry:hyn, Esittävien taiteiden oppilaitosten liittoon (ETOL ry), Suomen musiikkioppilaitosliittoon (SML), Musiikkioppilaitosyhdistys MOY ry:hyn sekä Suomen Konservatorioliittoon. Lisäksi tietoa kerättiin olemalla yhteydessä Opetushallitukseen, Kuntaliittoon, Opetusalan Ammattijärjestö, Ylioppilastutkintolautakuntaan, OAJ:hin sekä Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cuporeen.

Muina keskeisinä lähteinä ja tukena selvityksen teossa toimivat Koulutuspoliittisen selonteon ja Kulttuuripolitiikan strategian 2025¹⁸ ohella viime vuosina toteutetut taiteen perusopetuksen kokonaisuuteen ja taiteen perusopetuksessa saavutettavaan osaamiseen liittyvät hankkeet ja selvitykset. Kattava lista selvityksen tukena käytetyistä lähteistä löytyy raportin lopusta.

Selvityksen valmistuessa on meneillään useita taiteen perusopetusta koskevia hankkeita. Esimerkiksi musiikin opintopolun nivelkohtia ja tarkastelee selvityksen valmistumishetkellä käynnissä oleva [Musiikin opintopolut](#) -tutkimushanke, joka toteutetaan yhteistyössä Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cuporen, Suomen konservatorioliiton sekä Musiikkioppilaitosten liiton kanssa ministeriön tukemana. Lisäksi meneillään on esimerkiksi kuvataidekasvatuksen koulutus- ja kehityshanke [Iso Kuva](#) -hanke, sekä esittävien taiteiden tulevaisuuden visiotyö [Esittävien taiteiden visio 2030](#). Ministeriön johdolla puolestaan työstehtään muun muassa taiteen perusopetuksen viitearkkitehtuuria, ja Opetushallitus kehittää yhdessä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa taiteen perusopetuksen indikaattoreita.

18 Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017

4 Tietoa taiteen perusopetuksesta

Laki taiteen perusopetuksesta¹⁹ määrittelee taiteen perusopetuksen olevan ensisijaisesti lapsille ja nuorille järjestettävää eri taiteenalojen opetusta, joka antaa oppilaille valmiuksia ilmaista itseään ja hakeutua asianomaisen taiteenalan ammatilliseen ja korkea-asteen koulutukseen. Taiteen perusopetusta säädetään lisäksi asetuksella taiteen perusopetuksesta²⁰. Taiteen perusopetus kuuluu opetus- ja kulttuuriministeriön ohjauksen alle ja sen opetus pohjautuu taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin, joista vastaa Opetushallitus.

Taiteen perusopetuksen taiteenalat ovat musiikki, kuvataide, käsityö, teatteritaide, sirkustaide, tanssi, arkkitehtuuri, sanataide sekä mediataide. Taiteen perusopetuksen opettajien taso on korkealaatuista ja opettajat ovat päteviä²¹. Opetusta annetaan kahdessa eri oppimäärässä, jotka ovat laaja oppimäärä sekä yleinen oppimäärä. Taiteen perusopetusta opiskelee noin 128 000 oppilasta, joista noin 10 000 on aikuisia²².

Taiteen perusopetuksen [opetussuunnitelman perusteiden](#)²³ pohjana on arvoperusta, jonka mukaan taiteen perusopetuksessa luodaan pohjaa sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestäväälle tulevaisuudelle. Taiteen perusopetus rakentuu ihmisoikeuksien, tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja kulttuurien moninaisuuden kunnioitukselle ja perustuu käsitykseen ihmiseen arvokkuudesta yksilönä ja yhteisöjen jäsenenä. Opetuksessa tuetaan ihmisenä kasvamista, ajattelun taitoja ja luovuuden kehittämistä. Edelleen opetuksessa edistetään sukupuolten tasa-arvoa ja kunnioitetaan sukupuolten moninaisuutta.

Taiteen perusopetuksen oppimiskäsityksen mukaan oppilas on aktiivinen toimija, joka oppii asettamaan tavoitteita ja toimimaan niiden saavuttamiseksi. Oman osaamisen kehittämiseen kannustaa oppimisen ilo ja luova toiminta. Tietojen ja taitojen oppiminen tapahtuu yksin ja yhdessä, vahvistaen oppilaiden kulttuurista osallisuutta ja edistäen hyvinvointia. Tavoitteena on edistää kestävää hyvinvointia luovaa toimintakulttuuria ja välittävää, ympäröivää maailmaa ja muita kunnioittavaa vuorovaikutusta. Osallisuuden kokemus ja kaikkien mukaan ottaminen korostuvat taiteen perusopetuksessa.

19 Laki taiteen perusopetuksesta 633/1998

20 Asetus taiteen perusopetuksesta 813/1996

21 Opetushallitus 2021

22 Luoma 2020

23 Opetushallitus 2017

Taiteen perusopetuksessa ohjataan oppilaita tarkastelemaan merkityksellisyiden ja arvokkuuden kysymyksiä esteettisyyden, ekologisuuden ja eettisyyden näkökulmista. Opetuksessa mahdollistetaan yhdessä rakennettavaa, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää tulevaisuutta.

4.1 Oppilaitoskenttä

Taiteen perusopetusta järjestetään ympäri Suomea, noin 90 prosentissa kuntia. Maakunnittain tarkasteltuna opetus on keskittynyt Etelä-Suomeen. Oppilasmäärien perusteella taiteen perusopetus on keskittynyt Uudellemaalle. Yleisen oppimäärän oppilaista 38 prosenttia ja laajan oppimäärän oppilaista 47 prosenttia opiskelee Uudellamaalla.²⁴

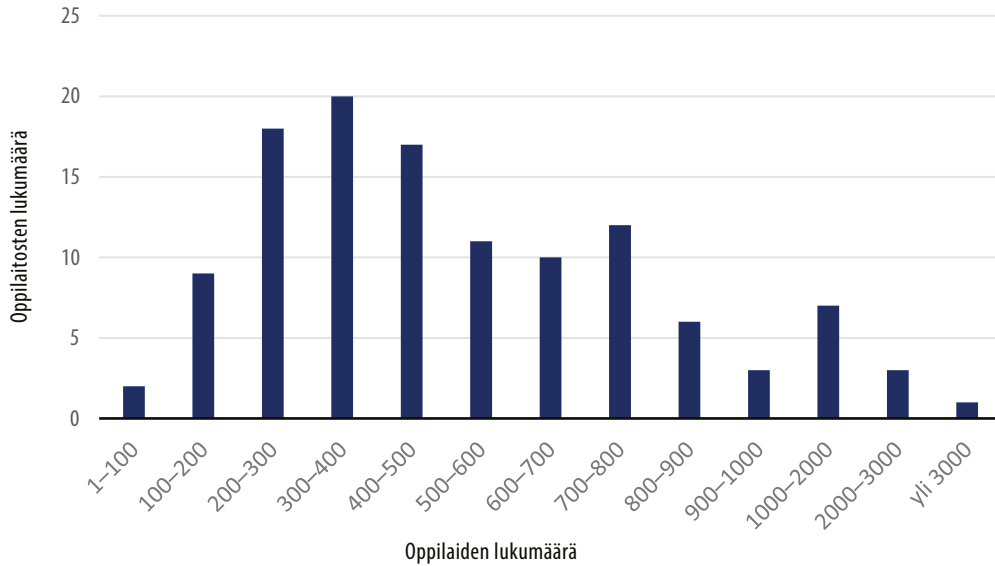
Oppilaitosten koot vaihtelevat merkittävästi. Vaihtelu näkyi myös selvityksen kyselyyn vastanneiden oppilaitosten oppilasmäärissä. VOS-oppilaitokset olivat oppilasmääriltään keskimääräisesti suurempia kuin vosin ulkopuoliset oppilaitokset. Yksittäisten VOS-oppilaitosten pienin oppilasmäärä oli 43 ja suurin 3602. Vastaavasti vosin ulkopuolisten oppilaitosten kohdalla pienin oppilasmäärä oli 4 ja suurin 2970.

Oppilaitosten järjestämien eri taiteenalojen tarjonnan määrät vaihtelevat. Yleisin järjestetty taiteenala on musiikki. Kuvataiteen perusopetusta annettiin seuraavaksi eniten, 22 prosentissa kaikkia taiteen perusopetusta järjestävistä oppilaitoksista. Kolmanneksi eniten järjestetään tanssin perusopetusta ja seuraavaksi käsityön ja teatteritaiteen perusopetusta. Sirkustaiteen, mediataiteen ja arkkitehtuurin taiteen perusopetusta tarjoaa kutakin alle 3 prosenttia oppilaitoksista.²⁵ Useat oppilaitokset järjestävät monen eri taiteenalan opetusta. Tämän selvityksen yhteydessä teetettyyn kyselyyn vastanneiden oppilaitosten järjestämät taiteenalat seuraavat samankaltaista jakautumista taiteenalojen välillä. Vastauksen voidaan siis katsoa kattavan oppilaitoskentän eri kokoisten toimijoiden ja eri taiteenalojen näkemyksiä tasapuolisesti.

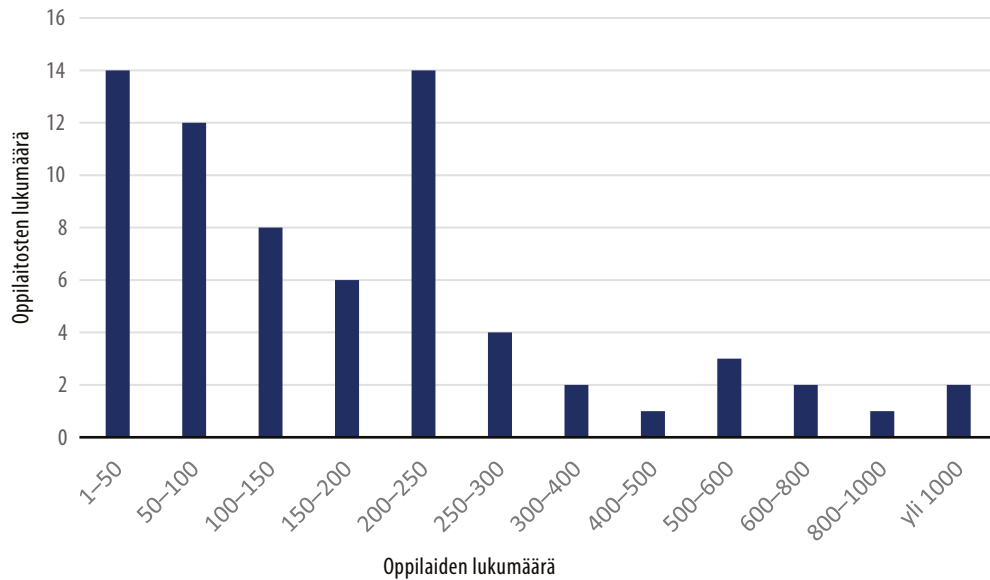
24 Luoma 2020:18

25 Ibid.

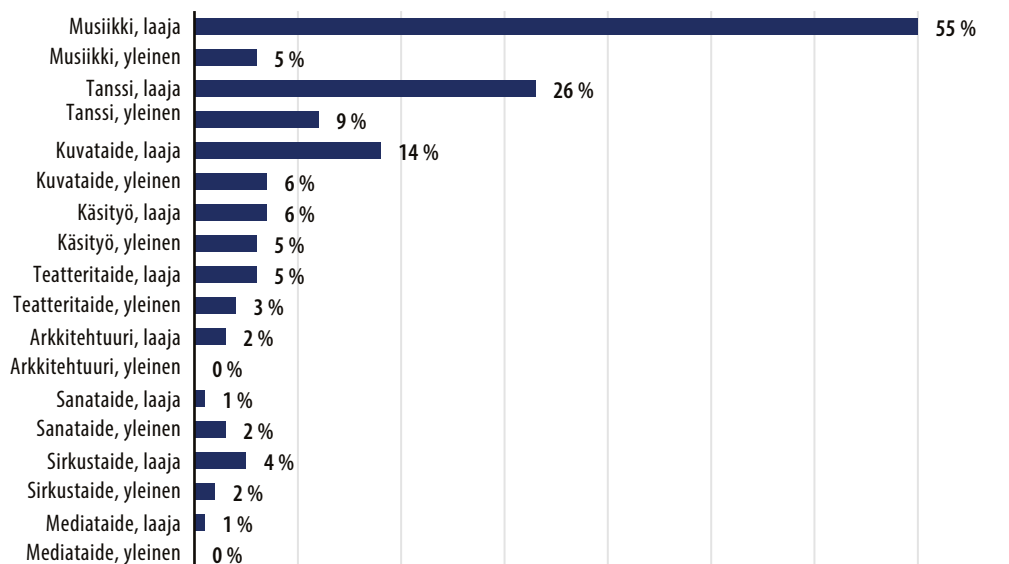
Kuvio 1. Kyselyyn vastanneiden VOS-oppilaitosten oppilasmäärät

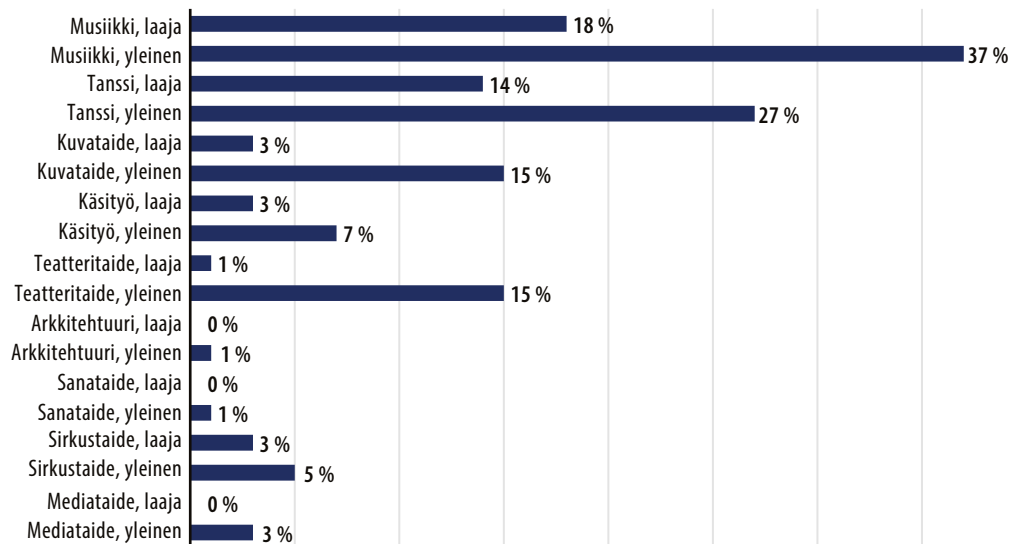
Kuvio 2. Kyselyyn vastanneiden vosin ulkopuolisten oppilaitosten oppilasmäärät

Kuvio 3. VOS-oppilaitoksissa järjestettävät taiteenalat oppimäärittäin kyselyyn vastanneissa oppilaitoksissa

Kuvio 4. Voin ulkopuolisissa oppilaitoksissa järjestettävät taiteenalat oppimäärittäin kyselyyn vastanneissa oppilaitoksissa

TAITEEN PERUSOPETUS LUKUINA

- Noin 128 000 opiskelijaa
- 139 taiteen perusopetuksen opetustuntikohtaisen valtionosuuden piiriin kuuluvaa oppilaitosta
- Noin 135 opetustuntikohtaisen valtionosuuden ulkopuolista oppilaitosta
- Noin 123 vapaan sivistystyön opetustuntikohtaisen valtionosuuden piiriin kuuluvaa oppilaitosta

4.1.1 Erot oppilaitosten rahoituksessa

Taiteen perusopetuksen rahoitusmalli on moninainen. Rahoituksen kokonaisuuden ymmärtäminen on huomionarvoista käsillä olevan selvityksen loppupäätelmien näkökulmasta. Oppilaitoksista kyselyn kautta saaduissa vastauksissa oli havaittavissa jonkin verran eroja liittyen siihen, kuuluivatko oppilaitokset opetustuntikohtaisen valtionosuuden piiriin vai eivät.

Kunta voi järjestää tai hankkia taiteen perusopetusta omalla päätöksellään²⁶. Kunta, joka järjestää tai hankkii taiteen perusopetusta saa valtionvarainministeriön myöntämää kunnan peruspalvelujen valtionosuutta. Se lasketaan asukasmäärän ja asukasta kohden laske- tun yksikköhinnan perusteella. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö voi myöntää kunnalle taiteen perusopetuksen opetustuntikohtaista valtionosuutta. Taiteen perusopetusta voivat järjestää myös kuntayhtymät, rekisteröidyt yhteisöt ja säätiöt. Saadakse- en taiteen perusopetuksen opetustuntikohtaista valtionosuutta edellä mainitut järjestäjät tarvitsevat opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän koulutuksen järjestämisluvan. Koulutuksen järjestämisluvan edellytys on, että hakijalla on ammatilliset ja taloudelliset edellytykset opetuksen asianmukaiseen järjestämiseen. Koulutuksen järjestäjä voi järjestää taiteen perusope- tusta yhdessä muiden koulutuksen järjestäjien kanssa tai hankkia ne julkiselta tai yksityi- seltä yhteisöltä taikka säätiöltä.

Taiteen perusopetuksen järjestämislupia ollaan parhaillaan opetus- ja kulttuuriministeriön toimesta viemässä kaikille avoimeen ohjaus- ja säätelypalvelu [Oivaan](#). Kaikki ajantasaiset järjestämisluvut pyritään viemään palveluun vuoden 2021 loppuun mennessä.

²⁶ Laki taiteen perusopetuksesta 633/1998

Ne koulutuksen järjestäjät, joille opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt taiteen perusopetuksen järjestämisluvan, ovat myös taiteen perusopetuksen opetustuntikohtaisen valtiosuuden piirissä. Opetustuntikohtainen valtiosuus lasketaan opetustuntia kohden lasketun yksikköhinnan perusteella. Laskennassa käytetyn opetustunnin kesto on 45 minuuttia. Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää taiteen perusopetuksen opetustuntikohtaista valtiosuutta valtion talousarviossa vahvistetun opetustuntikiintiön rajoissa. Vuoden 2022 valtion talousarvioesityksessä opetustuntikiintiö on musiikin taiteen perusopetuksessa 1 658 000 tuntia ja muilla taiteenaloilla 179 400 tuntia. Valtion vuoden 2022 talousarvioesityksessä taiteen perusopetukselle esitetty kokonaismääräraha on 90 522 000 euroa²⁷.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi myöntää myös kunnille oikeuden taiteen perusopetuksen opetustuntikohtaiseen valtiosuuteen. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus voivat myöntää talousarviossa esitetyn kiintiön rajoissa valtionavustuksia koulutuksen järjestäjille²⁸. Taiteen perusopetuksen järjestämistä rahoitetaan myös muun muassa lukukausimaksuilla, yksityisellä rahoituksella sekä muun muassa säätiöiden avustuksilla²⁹.

Myös kansalaisopistot ja kansanopistot voivat järjestää taiteen perusopetusta. Tällöin opetus kuuluu vapaan sivistystyön järjestämisluvan alle. Vapaan sivistystyön oppilaitoksissa opetus kuuluu vapaan sivistystyön opetustuntikohtaisen valtiosuuden piiriin.

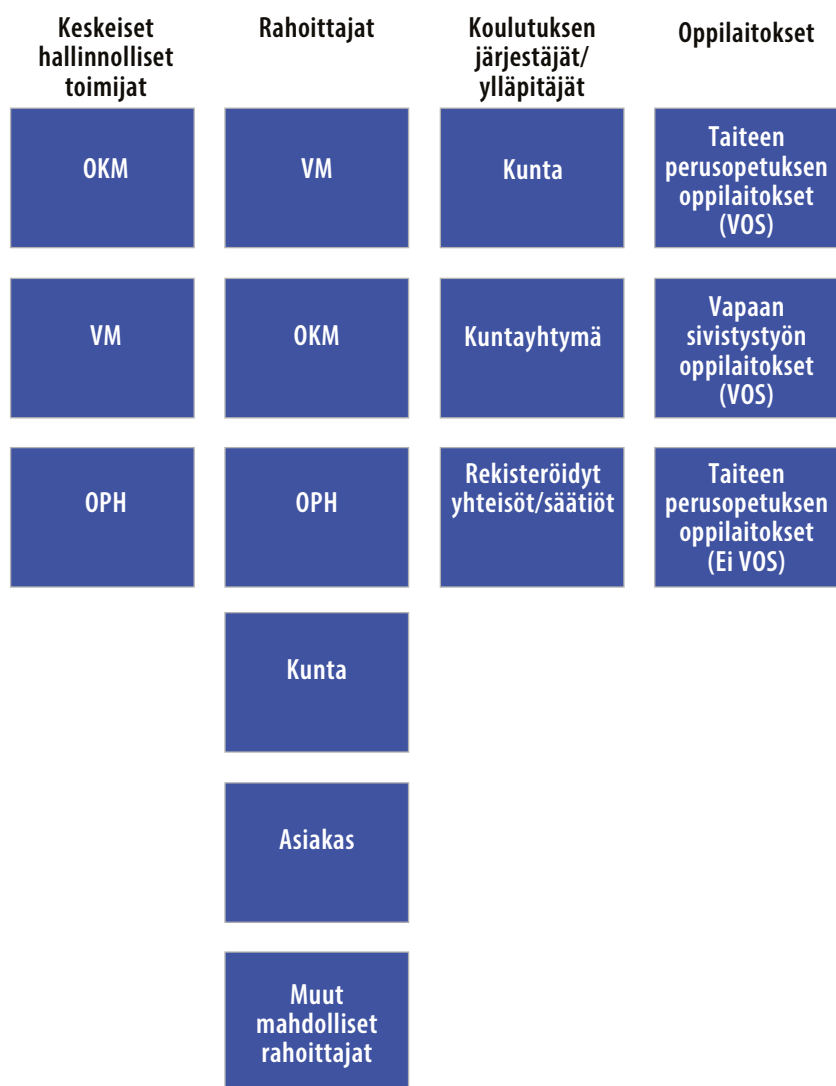
Vuonna 2021 taiteen perusopetuksen opetustuntikohtaisen valtiosuuden piirissä olevia oppilaitoksia on 139. Vuoden 2022 alusta lukien koulutuksen järjestäjiä/oppilaitoksia on yksi vähemmän, eli 138 kahden oppilaitoksen yhdistyessä. Valtiosuuden ulkopuolisia taiteen perusopetusoppilaitoksia on ajantasaisen tiedon mukaan noin 135. Taiteen perusopetusta järjestäviä vapaan sivistystyön oppilaitoksia puolestaan on noin 123³⁰.

27 Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 1705/2009 29.80.34§

28 Laki taiteen perusopetuksesta 633/1998 11§

29 Luoma 2020

30 Ibid.

Kuvio 5. Taiteen perusopetuksen järjestäminen kuvattuna viitearkkitehtuuria mukaillen

4.2 Opetussuunnitelman perusteet

Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet uudistettiin viimeksi vuonna 2017 ja otettiin käyttöön vuonna 2018. Taiteen perusopetuksessa järjestetään yleisen ja laajan oppimäärän mukaista opetusta. Opetushallitus laatii opetussuunnitelman perusteet, joiden pohjalta koulutuksen järjestäjä muotoilee opetussuunnitelmansa yleisen tai laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteiden pohjalta.³¹

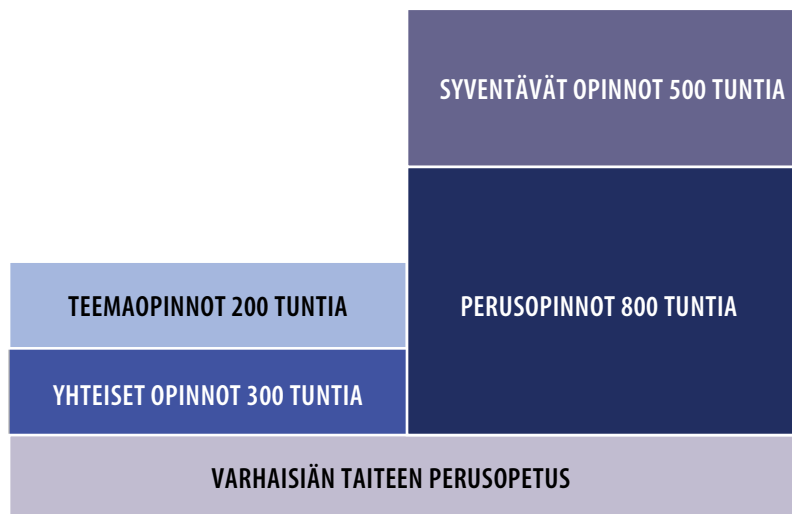
³¹ Asetus taiteen perusopetuksesta 813/1998

Opetussuunnitelman perusteissa määrätään oppimäärien laskennallisesta laajuudesta. Oppimäärien laajuus ilmoitetaan opetustunteina. Yksi laskennallisen laajuuden opetustunti on 45 minuuttia. Yleisen oppimäärän laskennallinen laajuus on yhteensä 500 tuntia ja se koostuu yleisistä opinnoista sekä teemaopinnoista. Laajan oppimäärän laskennallinen laajuus on 1300 tuntia ja se koostuu perusopinnoista ja syventävistä opinnoista. Lisäksi taiteen perusopetusta voidaan toteuttaa varhaisiän taiteen perusopetuksena.

Taiteen perusopetuslain mukaan oppilaitoksissa voidaan järjestää myös muuta taiteen edistämiseen liittyvää toimintaa. Käytännössä tällainen toiminta voi tarkoittaa esimerkiksi sellaista kurssi-, leiri-, työpaja-, näytös- tai kerhotoimintaa, joka ei ole opetussuunnitelma-perusteista. Taiteen perusopetusoppilaitosten järjestämä Harrastamisen Suomen mallin mukainen toiminta on yksi esimerkki tällaisesta opetussuunnitelman ulkopuolisesta toiminnasta. Harrastamisen Suomen malli pyrkii turvaamaan maksuttoman harrastamisen mahdollisuudet kaikille lapsille ja nuorille. Malli sitoo harrastustoiminnan osaksi koulupäivää.

Harrastamisen Suomen mallin järjestäminen pohjaa opetus- ja kulttuuriministeriön koulu- laiskyselyihin, joilla on kartoitettu lasten ja nuorten toiveita harrastusmahdollisuuksista. Opetus- ja kulttuuriministeriö rahoittaa Harrastamisen mallia vuotuisesti 14,5 miljoonalla eurolla. Taiteen perusopetusoppilaitokset voivat toteuttaa harrastustoimintaa ryhmämuotoisena matalan kynnyksen toimintana. Lisäksi harrastustoimintaa voivat mukaan toteuttaa esimerkiksi kulttuuritoimijat, urheiluseurat, nuorisjärjestöt, kunnat, yhteisöt ja muut harrastustoimintaa järjestävät tahot.³²

Kuvio 6. Taiteen perusopetusopinnojen rakenne

32 Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020a

4.2.1.1 Osaamisperusteisuus

Vuonna 2017 päätetyissä taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa opintojen sisältö ja tavoitteet on kuvailtu osaamisperusteisesti. Osaamisperusteisuudella viitataan osaamisen sanallistamiseen ja kuvailemiseen osaamiseen perustuvien tavoitteen mukaisesti. Osaamisperusteisuus pohjautuu ajatukseen siitä, että monenlaista osaamista on mahdollista hankkia eri tavoin ja sitä on voitava arvioida eri yhteyksissä työelämässä ja esimerkiksi koulutuksesta toiseen siirryttäessä³³. Opetussuunnitelman perusteisiin on kirjattu taiteenaloittaiset tavoitteet, jotka kuvaavat odotuksia siitä, mitä opiskelijan odotetaan koulutuksen aikana oppivan.

Uudet opintosuunnitelman perusteet otettiin käyttöön 1.8.2018. Ne löytyvät [ePerusteet](#)-palvelusta, joka on osa [Opintopolku.fi](#)-portaalia. Palvelukokonaisuus sisältää voimassa olevat tutkintojen ja koulutusten perusteet sekä eri opetussuunnitelmien perusteet.

Taiteen perusopetuksen laaja oppimäärä on liitetty Suomen tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehukseen. Viitekehukseen liittäminen edellyttää oppimäärien kuvaamista osaamisperusteisesti. Kansallinen tutkintojen viitekehys perustuu lakiin tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehuksesta³⁴. Viitekehyksessä tutkinnot, oppimäärät tai muut osaamiskokonaisuudet jaetaan niiden edellyttämän osaamisen perusteella kahdeksaan vaatimustasoon. taiteen perusopetuksen laaja oppimäärä on sijoitettu tasolle kolme. Sen ohella tasolle kolme kuuluvat lukiokoulutukseen valmentava koulutus sekä ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus Viitekehys otettiin käyttöön Suomessa vuonna 2017 ja sen tarkoituksena on helpottaa koulutusjärjestelmän sisällä liikkumista.

Tutkintojen viitekehysten eri tasojen osaaminen on määritelty eurooppalaisen tutkintojen viitekehysten (EQF) mukaan ja kuvailtu Valtioneuvoston asetuksessa³⁵. Eurooppalaisen tutkintojen viitekehysten tavoitteena on muun muassa parantaa tutkintojen selkeyttä ja vertailtavuutta, parantaa työllistettävyyttä ja liittää yhteen kaiken tyyppinen oppiminen³⁶. Viitekehysten avulla oppijat ja työntekijät voivat ymmärtää ja esittää omaa, tutkintoon tai muuhun kokonaisuuteen liittyvää osaamistaan paremmin. Viitekehys mahdollistaa osaamisen tunnistamisen jatkokoulutuksessa tai työnhaussa.

33 Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020b

34 Laki tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehuksesta 93/2017

35 Asetus tutkintojen viitekehuksesta 120/2017

36 Euroopan unioni 2019

4.2.1.2 Oppimäärät

Yleinen oppimäärä

Yleisen oppimäärän³⁷ yhteiset opinnot ovat laajuudeltaan 300 tuntia ja niiden tavoite on tarjota oppilaalle asianomaisen taiteenalan perustaidot. Yleiseen oppimäärään kuuluvat teemaopinnot ovat laajuudeltaan 200 tuntia. Niiden tarkoituksena taas on laajentaa aiemmissä opinnoissa saavutettuja taitoja. Edelleen yleisen oppimäärän tavoitteena on vahvistaa opiskelijan elinikäistä taidesuhdetta sekä edistää kulttuurista osallisuutta.

Yleiset opinnot edistävät oppimisen iloa, opiskelumotivaatiota ja luovaa ajattelua. Opinnoissa oppilaat voivat kokeilla, harjoitella ja soveltaa valitsemansa taiteenalan ilmaisukeinoja moniaistisesti. Opetuksessa hyödynnetään taiteiden ja tieteiden välisyyttä ja tuetaan oppilaan ajattelun taitojen kehittymistä.

[Opetussuunnitelman perusteissa](#) määritellään opintokokonaisuuksien sisällöt ja tavoitteet taidealakohtaisesti. Opintojen arvioinnilla tuetaan opintojen edistymistä ja oppilaan itsearvioinnin taitoja. Teemaopinnoissa arviointi pyrkii kannustamaan oppilasta laajentamaan opetuksessa aiemmin saavuttamia taitoja. Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän päättötodistukseen merkitään opiskeluaika vuosina sekä, oppilaan suorittamat yleisen oppimäärän yhteisissä opinnoissa ja teemaopinnoissa suoritettut opintokokonaisuudet ja niiden laajuudet.

Laaja oppimäärä

Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän³⁸ tavoitteena on luoda oppilaalle edellytykset harjoittaa valitsemaansa taiteenalaa läpi elämän ja vahvistaa kulttuurista osallisuutta. Tarkoituksena on tarjota opiskelijalle mahdollisuus taiteenalan osaamisen monipuoliseen ja päämäärätietoiseen kehittämiseen. Edelleen tavoitteena on innostaa oppilaita käyttämään taidetta yhteistyön, vaikuttamisen ja osallistumisen välineenä. Opinnot muodostuvat perusopinnoista ja syventävistä opinnoista. Perusopinnojen laajuus on 800 tuntia ja niiden tarkoituksena on taiteenalakohtaisten taitojen tavoitteellinen harjoittelu ja kehittäminen. Syventävien opintojen laajuus on 500 tuntia. Syventävien opintojen tavoitteena on oppilaan tulevien opintomahdollisuuksien laajentaminen tai painottaminen.

37 Opetushallitus 2017a

38 Opetushallitus 2017b

Perusopintojen päättyessä oppilaille myönnetään todistus suorituksesta, jossa annetaan sanallinen arvio opintojen aikana tapahtuneesta edistymisestä ja osaamisen kehittämisestä. Laajan oppimäärän syventäviin opintoihin kuuluu lopputyö, joka arvioidaan opintojen osana. Arviointi perustuu opetussuunnitelmassa määriteltyihin perusopintojen ja syventävien opintojen opintokokonaisuuksien tavoitteisiin ja opetussuunnitelman perusteissa taiteenalakohtaisesti määriteltyihin arviointiperusteisiin. 2017 valmistuneissa ja 2018 käyttöön otetuissa opetussuunnitelman perusteissa luovuttiin numeroarvioinnista.

Laajan oppimäärän syventäviin opintoihin kuuluvat opetussuunnitelman perusteissa määritellyt lopputyöt. Lopputöiden ohjeistuksessa, tavoitteissa ja suoritustavoissa on jonkin verran vaihtelua eri taiteenalojen välillä. Kaikilla taiteenaloilla lopputyön arviointi perustuu osittain oppilaan itselleen asettamiin tavoitteisiin.

Arkkitehtuurissa, musiikissa ja mediataiteissa lopputyö muodostuu taiteellisesta työstä, työskentelyprosessin kuvauksesta ja omaa oppimisprosessia pohtivasta sanallisesta osiosta. Arvioinnissa huomioidaan myös oppilaan itselleen asettamat tavoitteet ja suuntautuminen syventävissä opinnoissa. Sekä teatteritaiteen että sirkustaiteen lopputyöt muodostuvat esityksestä, jonka oppilas suunnittelee, valmistaa ja toteuttaa yksin tai ryhmässä. Lisäksi lopputyöhön kuuluu kirjallinen osio. Käsityön lopputyö muodostuu tuotteesta, teoksesta tai palvelusta ja kirjallisesta tai kuvallisesta osaamisen dokumentaatiosta. Sanataiteessa lopputyössä painotetaan sanataiteen tuottamisen ja reflektoinnin taitoja sekä omaäänisyyttä ja lajin tuntemusta tai uudistamista. Musiikin ja tanssin lopputyöt muodostuvat pääosin oppilaan itselleen asettamien tavoitteiden mukaan.

5 Koski-tietovaranto

Opetuksen ja koulutuksen valtakunnallinen tietovaranto Koski sisältää opintosuoritustiedot ja opinto-oikeudet perusopetuksen, lukion ja ammatillisen koulutuksen osalta. Tietovarannosta säädetään laissa valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä³⁹. Tietovaranto sisältää suorituksia koskevien tietojen lisäksi tiedot opinto-oikeuksista sekä suoritettujen tutkintojen keskeisistä sisällöistä ja osaamisvaatimuksista. Lisäksi tietovarannon yhteydessä toimii opintosuoritus- ja tutkintotietojen luovutuspalvelu. Tietovarantoon tallennettuja tietoja hyödynnetään eri viranomaisten toimesta. Esimerkiksi Tilastokeskus kerää opintosuorituksia ja tutkintoja koskevat tiedot Koskesta.

Esiselvityksen keskeisenä tavoitteena oli selvittää taiteen perusopetuskentän kiinnostusta ja valmiuksia viedä taiteen perusopetuksen opintosuorituksia koskevia tietoja Koski-tietovarantoon. Selvitystyön aikana taiteen perusopetuskentältä saatujen tietojen perusteella voidaan todeta toimialakentän suhtautuvan myönteisesti taiteen perusopetuksen liittämiseen Koski-tietovarantoon vietäviin koulutuksiin.

Kun uutta koulutusta koskevien tietojen vieminen tietovarantoon tehdään mahdolliseksi, vastaa Opetushallitus kehittämistyöstä. Opetushallitus luo rajapinnan ja käyttöliittymän tietojen viemistä varten. Niiden valmistuttua Opetushallitus on yhteydessä opintohallintojärjestelmiä ylläpitäviin tahoihin, joiden kanssa suunnitellaan opintohallintojärjestelmien ja tietovarannon mahdollinen yhteys. Saatujen tietojen mukaan 94 prosentilla kyselyyn vastanneista taiteen perusopetuksen oppilaitoksista on käytössä jokin opintohallintojärjestelmä. Tietojen vieminen tietovarantoon ei kuitenkaan edellytä opintohallintojärjestelmän käyttämistä oppilaitoksessa, vaan tiedot voidaan kirjata Opetushallituksen käyttöliittymän avulla. Tämä koskee erityisesti niitä oppilaitoksia, joiden käytössä ei ole sähköistä opintohallintojärjestelmää. Taiteen perusopetusoppilaitoksille suunnatun kyselyn vastajista kuusi prosenttia ilmoitti käyttävänsä käsikirjanpitoa tai muuta opintohallintojärjestelmän ulkopuolista tapaa opintosuoritusten kirjaamiseen.

39 Laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä 884/2017

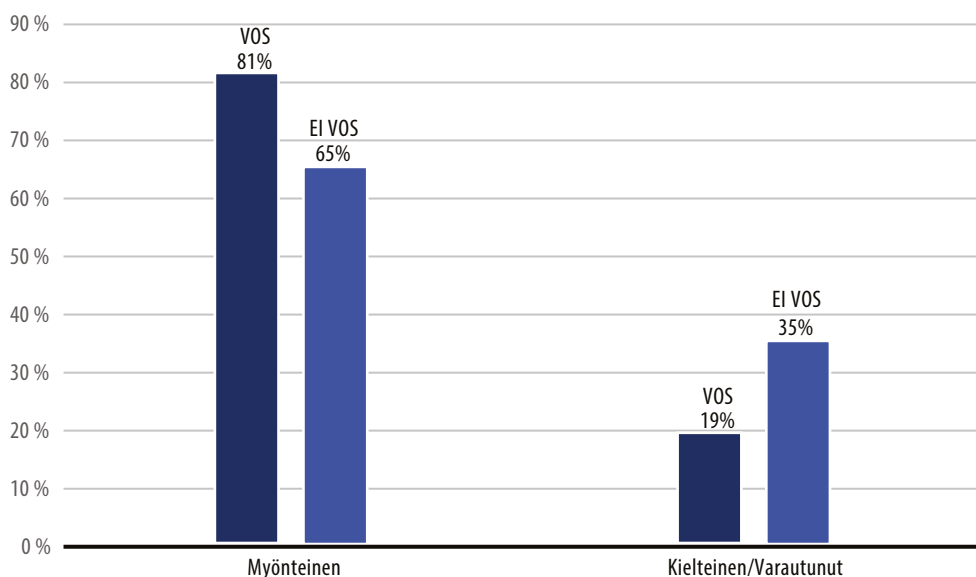
5.1 Taiteen perusopetuskentän kiinnostus opintosuoritustietojen viemiseen tietovarantoon

Selvityshenkilön kokoaman, ja taiteen perusopetuskenttää kattavasti kuvaavan aineiston perusteella taiteen perusopetuskenttä suhtautuu myönteisesti ja kiinnostuksella taiteen perusopetuksen opintoja koskevien tietojen viemiseen Koski-tietovarantoon. Positiivinen näkemys muodostui sekä selvityksen aineistonkeruuksi toteutettujen kyselyjen vastauksissa että selvityksen yhteydessä käydyissä keskusteluissa kentän toimijoiden kanssa. Toteutuessaan taiteen perusopetuksen liittämisen Koski-tietovarantoon vietäviin koulutustietoihin katsottiin nostavan taiteen perusopetuksen profilia ja asemaa suhteessa muihin koulutukseen.

”Taiteen perusopetuksen siirtyminen Koski- tietovarantoon vahvistaisi sen asemaa suhteessa muihin koulutusjärjestelmiin ja se kasvattaisi myös eri koulutusasteiden välistä yhteistyötä.”

”Tuo taiteen perusopetuksen samalla linjalle muiden opintojen kanssa.”

Kuvio 7. Taiteen perusopetusoppilaitosten kanta opintosuoritustietojen viemiseen Koski-tietovarantoon

Merkittävin ero tiedonsiirtoja koskevissa vastauksissa muodostui siitä, kuuluiko oppilaitos opetustuntikohtaisen valtionosuuden piiriin vai ei. VOS-oppilaitosten rehtorit suhtautuivat vosin ulkopuolisten oppilaitosten rehtoreita myönteisemmin mahdollisiin tiedonsiirtoihin.

81 prosenttia VOS-oppilaitosten rehtoreista ilmoitti tekevänsä tiedonsiirtoja, jos ne tulisivat mahdollisiksi. Vastaava prosentti vosin ulkopuolisten oppilaitosten rehtoreilla oli 65. Jälkimmäisten vastauksissa tuotiin esiin huoli lisääntyvästä resurssien tarpeesta.

Yleisesti vastauksissa esitettiin osaamisen esiintuomisen helpottamisen olevan oppilaiden kannalta tärkeää. Monien kielteisesti vastanneiden osalta ilmeni, että negatiivinen suhtautuminen tietojen viemiseen ei ollut ehdoton. Vähäinen tietämys Koski-tietovarannosta mainittiin syyksi suuressa osassa kielteisiä vastauksia, kun tiedusteltiin suhtautumista tiedonsiirtojen tekemiseen. Vastauksissa ei ollut havaittavissa merkittävään vaihtelua riippuen oppilaitosten maantieteellisestä sijainnista. Eri taiteenaloja tarjoavien oppilaitosten vastausten välillä oli lievää vaihtelua, mutta taiteenalojen epätasaisen jakautumisen vuoksi niistä on vaikeaa tehdä kattavia johtopäätöksiä.

Lukuisissa vastauksissa nostettiin esiin toiveita siitä, että mahdolliset tiedonsiirrot koskisivat laajoja opintokokonaisuuksia, kuten kokonaan suoritettua yleistä tai laajaa oppimäärää. Useat vastaajat toivat kuitenkin esiin myös sen, että laajan oppimäärän perusopinnot ovat laajuudeltaan koko yleistä oppimäärää laajemmat. Edelleen korostettiin sitä, että usein oppilaat päättävät laajan oppimäärän taiteenalan opinnot suoritettuaan perusopinnot, eivätkä jatka syventäviin opintoihin. Oppilaiden toivottiin siis kykenevän tuomaan esiin osaamistaan myös niissä tapauksissa, joissa syventäviä opintoja ei suoriteta ja oppimäärän päättötodistus jää saamatta. Selvityksen perusteella näyttääkin siltä, että kokonaan suoritettujen oppimäärien sijaan olisi oppilaan kannalta hyödyllisempää, että tietovarantoon vietäisiin tiedot laajoista opintokokonaisuuksista. Yleisen oppimäärän kohdalla sillä tarkoitettaisiin erikseen kirjattavia yhteisiä ja teemaopintoja. Vastaavasti laajan oppimäärän kohdalla tarkoitettaisiin erikseen vietäviä perus- ja syventäviä opintoja koskevia suorituksia.

”Tiedot olisi helposti saatavilla, kun oppilaat siirtyvät muihin oppilaitoksiin”

Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan oppilaalla on oikeus saada osallistumistodistus suorittamistaan opinnoista tapauksissa, joissa opinnot ovat jääneet kesken. Tulee pohtia tulisiko mahdollisesti myös pienemmistä opintokokonaisuuksista viedä suoritusmerkintöjä tietovarantoon, joista oppilaat saattaisivat hyötyä esimerkiksi edellä mainitun kaltaisissa tapauksissa. Yksittäisiä opintojaksoja koskevat tiedot saattaisivat hyödyttää esimerkiksi aikuisopiskelijoita tuomaan esiin osaamistaan työelämässä, vaikka kokonaista oppimäärää ei olisi vielä suoritettu.

”Näkykö Koskessa harrastustavoitteinen opiskelu, vaikka laajan oppilaan päättötodistus jäisikin saamatta?”

Oppilaitosten rehtorit esittivät toiveita mahdollisimman sujuvasta käyttökokemuksesta opintohallintojärjestelmien ja Koski-tietovarannon välillä. Erityisesti vosin ulkopuolisten oppilaitosten vastauksissa tuotiin esiin huolia tiedonsiirtojen myötä lisääntyvästä työmäärästä ja resurssien tarpeesta. Yleisesti toivottiin lisää tietoa sekä selkeää ohjeistusta tietovarantoon liittyvistä käytännöistä siinä tapauksessa, että taiteen perusopetuksen tietojen vieminen Koskeen tulisi mahdolliseksi.

Kyselyyn vastanneista VOS-oppilaitoksista noin 50 prosenttia ilmoitti vuosittain yleisestä tai laajasta oppimäärästä valmistuvien oppilaiden lukumääräksi 10 tai vähemmän. Kuusi oppilaitosta ilmoitti valmistuvia oppilaita olevan enemmän kuin 60. Vosin ulkopuolisista oppilaitoksista lähes 80 prosenttia ilmoitti vuosittain valmistuvien oppilaiden lukumääräksi 10 tai vähemmän. Vain kolmesta vosin ulkopuolisesta oppilaitoksesta valmistui vuosittain yli 50 oppilasta. Voidaan siis katsoa, että tiedonsiirroista koitua lisääntyvä työmäärä olisi maltillinen sen koskiessa oppimääriä tai mittavia opintokokonaisuuksia.

”Taiteen perusopetus on osa valtakunnallista tutkintojen viitekehystä ja siksi siitä saadut opintosuoritukset tulisi sisällyttää Koski-tietovarantoon syötettäviin opintotietoihin.”

Taiteen perusopetuksen taiteenalakohtaiset liitot ja TPO ry suhtautuivat yksimielisen positiivisesti taiteen perusopetuksen tietojen viemiseen Koski-tietovarantoon. Myös liittojen osalta esitettiin oppilaitoskentän kanssa yhteneväisiä näkemyksiä siitä, että tiedonsiirtojen tulisi koskea yksittäisten suoritusten sijaan opintokokonaisuuksia. Taiteenalakohtaisten liittojen käsityksen mukaan oppilaitoskentän suhtautuminen oppilaitoskentällä oli myönteistä. Myös muut selvitystä varten kuullut tahot katsoivat taiteen perusopetuksen tietojen viemisen Koski-tietovarantoon edistävän taiteen perusopetuksessa hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista ja edelleen vahvistavan sen asemaa osana koulutusjärjestelmää. Lisäksi sen katsottiin nostavan taiteen perusopetuksen yhdenvertaiseen asemaan Koski-tietovarantoon vietäviin tietoihin kuuluvien vapaan sivistystyön opintojen rinnalle.

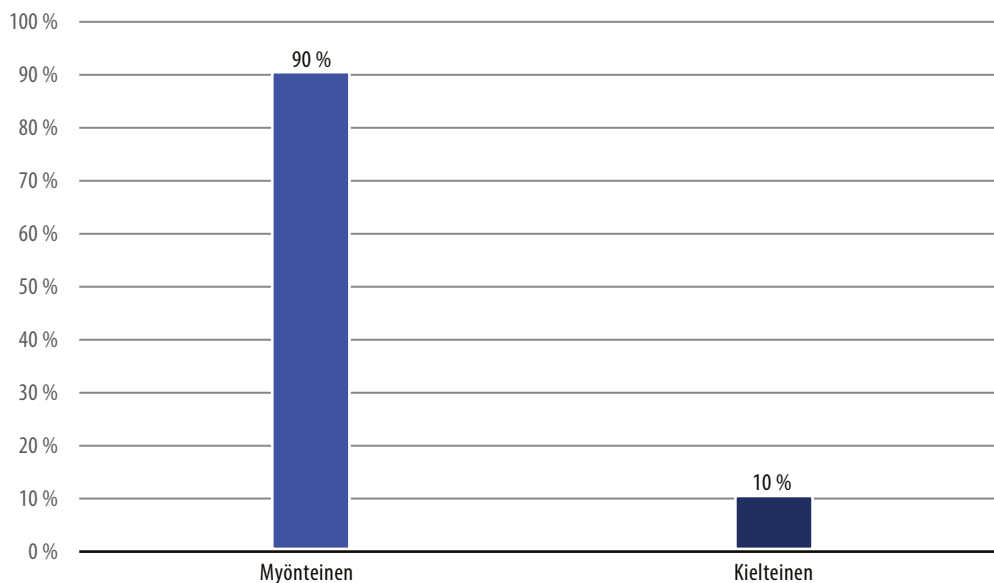
”Toisi läpinäkyvyyttä ja taiteen perusopetuksen tunnettuutta paremmin esille.”

5.2 Vapaan sivistystyön oppilaitosten kanta taiteen perusopetusta koskeviin tiedonsiirtoihin

Kyselyyn vastanneista vapaan sivistystyön oppilaitosten rehtoreista 90 prosenttia ilmoitti ryhtyvänsä tekemään taiteen perusopetusta koskevia tiedonsiirtoja Koski-tietovarantoon, jos se tulee mahdolliseksi. Kyselyn vastausprosentti kattoi puolet oppilaitoskentästä. Positiivisten vastausten korkeaa prosenttia voidaan kuitenkin pitää suuntaa antavana etenkin,

kun selvityksen yhteydessä vapaan sivistystyön toimialan kanssa käydyissä keskusteluissa tuotiin laajalti esiin toimialakentän toiveita saada myös taiteen perusopetus osaksi oppilaitosten Koski-tietovarantoon viemiä tietoja.

Kuvio 8. Vapaan sivistystyön oppilaitosten kanta taiteen perusopetusta koskeviin tiedonsiirtoihin

Vapaan sivistystyön opintosuoritustietojen vieminen Koski-tietovarantoon on ollut mahdollista 1.8.2021 alkaen. Seitsemän prosenttia kyselyn vastaajista ilmoitti ryhtyneensä tekemään tiedonsiirtoja. 46 prosenttia ilmoitti, että on aikeissa ryhtyä tekemään tiedonsiirtoja myöhemmin. Tietojen vieminen Koski-tietovarantoon on tullut mahdolliseksi vasta hiljattain ja oppilaitosten syyslukukausi on edelleen käynnissä, millä voinee olla yhteys vaatimattomaan tietojen viemisen määrään. Selvityshenkilön käsityksen mukaan myös tarve määritellä Koski-tietovarantoon vietävät tiedot osaamisperusteisesti on vaikuttanut tiedonsiirtojen määrään. Tämä määrittely on osassa oppilaitoksia vielä kesken.

Vapaan sivistystyön opintosuoritustiedot viedään Koski-tietovarantoon opintopisteinä. Tietovarantoon vietävän koulutuksen laajuus määritellään opintopisteinä siten, että opiskelijan keskimääräinen 27 tunnin työpanos vastaa yhtä opintopistettä. Opintopisteet eivät ole korvanneet vapaan sivistystyön valtionosuuden laskennan perusteena käytettävää opetustuntia. Vapaan sivistystyön oppilaitosten tulee viedä oppivelvollisien oppilaidensa

tiedot Koski-tietovarantoon. Lisäksi oppilaitokset voivat omalla päätöksellään viedä vapaa-tavoitteisten opintojen tietoja tietovarantoon, jolloin vieminen edellyttää oppilaan antamaa suostumusta.⁴⁰

5.3 Oppilaitosten valmiudet tiedonsiirtoihin

Opintoja koskevien tietojen Koski-tietovarantoon viemisen edellytyksenä on, että opintojen sisältö ja tavoitteet on kuvattu osaamisperusteisesti. Taiteen perusopetuksen opetus-suunnitelman perusteet löytyvät ePerusteet-palvelusta osaamisperusteisesti kuvattuna, eli edellytykset tietojen viemiseen tietovarantoon löytyvät. Taiteen perusopetus ei kuitenkaan löydy Opintopolku.fi-palvelusta, jonka avulla on mahdollista etsiä eri taiteenalojen opintoja ja koulutuksia. Jos taiteen perusopetusta koskevien tietojen vieminen tietovarantoon tehdään mahdolliseksi, tulisi taiteen perusopetus jollakin aikavälillä liittää myös Opintopolku.fi-palveluun.

Taiteen perusopetusoppilaitoksille suunnatussa kyselyssä tiedusteltiin oppilaitosten käytössä olevia opintohallintojärjestelmiä. Pyrkimyksenä oli aikaansaada kokonaiskuva siitä, millaisia vaatimuksia tiedonsiirtoja edellyttävälle kehitystyölle olisi olemassa. Opintohallintojärjestelmillä viitataan erilaisiin yksityisten toimittajien ylläpitämiin sähköisiin järjestelmiin, joita oppilaitokset käyttävät oppilas- ja sidosrekisterien hallintaan. Järjestelmiin kirjaataan esimerkiksi oppilaiden opintosuoritustiedot. Ne voivat myös toimia osana opintojen suunnittelua ja arviointia. Opintohallintojärjestelmiin viitataan toisinaan eri nimikkeillä (ks. esim. oppilashallintojärjestelmä). Tässä raportissa opintohallintojärjestelmillä tarkoitetaan kaikkia oppilastietojen kirjaamiseen tarkoitettuja järjestelmiä, lukuun ottamatta käsikirjanpitoa, tai muita oppilaiden omaan käyttöön kehittämiä rekistereitä.

94 prosentilla taiteen perusopetusoppilaitoksista on käytössään jokin opintohallintojärjestelmä. Opintohallintojärjestelmistä suosituin on Eepos, joka on käytössä 61 prosentilla oppilaitoksia. Muut käytössä olevat järjestelmät ovat kyselyn perusteella Primus 17 prosenttia, Wilma 13 prosenttia, HelleWi 11 prosenttia sekä Hobiver 6 prosenttia. Muutamit vastaajat mainitsivat käytössään olevan myös jokin seuraavista järjestelmistä: Lyyti, Avita, Kurre ja E kurs.

Vain kuusi prosenttia vastaajista ilmoitti, ettei oppilaitoksessa ole käytössä mitään opintohallintojärjestelmää. Käytettävät keinot oppilas- ja opintotietojen kirjaamiseen vaihtelivat käsikirjanpidosta oppilaitoksen tarkoituksiin kehitettyihin sovelluksiin. Pienet toimijat mainitsivat syyksi opintohallintojärjestelmien puuttumiseen kustannukset sekä kokemuksen järjestelmien tarpeettomuudesta.

⁴⁰ Laki vapaasta sivistystyöstä 632/1998

5.3.1 Koulutuksen laajuuden kuvaaminen

Taiteen perusopetuksen opintokokonaisuuksien laajuus kuvataan opetustunteina. Kuten aiemmin mainittiin, yksi opetustunti on laajuudeltaan 45 minuuttia. Esimerkiksi lukion ja ammatillisen koulutuksen opinnoissa opintojen laajuus ilmoitetaan opintopisteinä.

Vapaan sivistystyön kohdalla opintopisteet otettiin käyttöön Koski-tietovarantoon tehtäviä tiedonsiirtoja koskien.

Koulutuksen vertailtavuuden ja osaamisen tunnistettavuuden ja tunnustamisen käytäntöjen helpottamiseksi myös taiteen perusopetuksen opintokokonaisuuksien laajuuksien kuvailu tulisi määritellä opintopisteinä. Määrittelyssä voitaisiin seurata vapaan sivistystyön kentän esimerkkiä ja ottaa opintopiste käyttöön Koski-tietovarantoon vietäviä opintosuoritustietoja koskien. Opintopisteen ei siis tarvitsisi korvata taiteen perusopetuksen valtionosuusrahoituksen perustana käytettävää opetustuntia, vaan vastaavuus voitaisiin määritellä käytettäväksi opetustuntien rinnalla. Tällöin olisi mahdollista määritellä opintopisteet esimerkiksi vain yhteisille opinnoille, teemaopinnoille sekä perus- ja syventäville opinnoille.

Opintopisteen ollessa käytössä muilla koulutusasteilla, voidaan todeta, että opintojen laajuuden ilmoittaminen opintopisteinä helpottaisi taiteen perusopetuksessa saavutetun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista erityisesti muihin koulutuksiin tai koulutusasteille siirryttäessä. Taiteen perusopetusoppilaitoksille suunnatun kyselyn vastauksissa tuotiin esiin toiveita siitä, että opintojen arviointiperusteiden ohjeistusta yhtenäistettäisiin taiteen perusopetuksen, lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten välillä. Opintopisteiden käyttöönoton voidaan katsoa helpottavan tunnustamiskäytäntöjä toisen asteen koulutuksissa.

5.3.2 Velvoittavuus

Koski-tietovarantoon tehtävien tiedonsiirtojen lähtökohtana olisi taiteen perusopetusta opiskelevien henkilöiden mahdollisuus saada saavuttamaansa osaamista näkyväksi. Esimerkiksi vapaan sivistystyön kohdalla päätös tietojen viemisestä on oppilaitoksen tehtävissä siltä osin, kun kyse ei ole oppivelvollisuuden alle kuuluvista opintojaksoista⁴¹. Vapaan sivistystyön oppilaitosten tulee myös pyytää vapaatavoitteisten opintojen kohdalla oppilaan suostumus opintotietojen viemiseen Koski-tietovarantoon.

Vapaata sivistystyötä lukuun ottamatta tietojen vieminen on muilla koulutussektoreilla oppilaitoksia velvoittavaa. Taiteen perusopetusta koskien voidaan katsoa, että oppilaitoksen päättäessä viedä opintosuoritustietoja Koski-tietovarantoon, tulisi tiedonsiirtojen

41 Laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä 884/2017

koskea kaikkia oppilaita. Tällä voitaisiin taata oppilaiden kesken toteutuva tasa-arvoinen asetelma osaamisen näkyväksi tekemisessä. Vaikka tietojen vieminen ei toteutuessaan olisi taiteen perusopetusoppilaitoksia velvoittavaa, tulisi sen olla vähintään suositeltavaa yhdenvertaisuuden nimissä.

Taiteen perusopetusoppilaitokset toivat kyselyn vastauksessa esiin, että tietojen vieminen Koski-tietovarantoon tulisi olla oppilaitoksille vapaaehtoista. Keskeisenä syynä toiveille vapaaehtoisuudesta mainittiin resurssihin liittyvät seikat. Jos taiteen perusopetuksen rahoitusjärjestelmän uudistaminen tulisi tulevaisuudessa ajankohtaiseksi, olisi Koski-tiedonsiirtojen velvoittavuuteen liittyviä kysymyksiä mahdollisesti tuolloin syytä tarkastella uudestaan.

TAITEEN PERUSOPETUS KOSKI-TIETOVARANTOON?

- 5 % taiteen perusopetusoppilaitoksista siirtäisi opintosuoritustietoja Koski-tietovarantoon, jos se tulisi mahdolliseksi
- 90 % vapaan sivistystyön oppilaitoksista siirtäisi taiteen perusopetuksen opintosuoritustietoja Koski-tietovarantoon, jos se tulisi mahdolliseksi
- Muut taiteen perusopetuskentän toimijat katsoivat taiteen perusopetuksen opintosuorituksia koskevien tietojen viemisen Koski-tietovarantoon edistävän taiteen perusopetuksessa saavutetun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista
- Opintosuoritustietojen viemisen Koski-tietovarantoon katsottiin nostavan taiteen perusopetuksen tunnettuutta ja parantavan sen asemaa olennaisena osana koulutusjärjestelmää

6 Taiteen perusopetuksessa saavutetun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen muissa koulutuksissa

Taiteen perusopetuksessa saavutettua osaamista tunnustetaan ja tunnustetaan muilla koulutussektoreilla hajanaisesti. Oppilaitosten välillä tehdään yhteistyötä muun muassa taiteen perusopetusopintojen hyväksilukemisen saralla ja lukiodiplomien järjestämiseen liittyen. Lisäksi oppilaitosten välillä tehdään yhteistyötä esimerkiksi yhteisten tuotantojen ja esitysten valmistelussa.

”Yhteistä ymmärrystä ja tietoa puolin ja toisin kouluttajatahojen kanssa tulee kehittää.”

Merkittävin oppilaitosten esiin nostama yhteistyötä koskeva kehitystoive on tunnistamiseen ja tunnustamiseen liittyvän informaatio-ohjauksen lisääminen. Oppilaitoksissa toivotaan myös tunnistamisen ja tunnustamisen käytäntöjä koskevien selkeiden valtakunnallisten suositusten kehittämistä. Tiedonkulkua ja vuoropuhelua toimivista yhteistyökäytännöistä toivotaan lisää taiteen perusopetusoppilaitosten kentällä sekä taiteen perusopetuksen ja muiden koulutussektorien välillä.

6.1 Taiteen perusopetusoppilaitosten ja lukioiden välinen yhteistyö

Taiteen perusopetuksen opintoja tunnustetaan hyväksilukemalla niitä lukioiden valinnaisiksi opintojaksoiksi. Lisäksi opintoja hyväksiluetaan taideaineiden lukiodiplomien opintojaksoiksi. Taiteen perusopetusoppilaitokset tekevät yhteistyötä lukioiden kanssa. taiteen perusopetuksen syventävien opintojen lopputyön sekä lukiodiplomin keskeisten näyttötyön yhdistämisessä. Lisäksi oppilaitosten välillä toteutetaan monenlaista muuta yhteistyötä, joka voi koskea esimerkiksi yhteisiä tuotantoja ja lukion taideaineiden koulutuksen järjestämistä. Käytännöt vaihtelevat alueittain, eikä yhtä yhtenäistä linjaa ole olemassa.

Taiteen perusopetusoppilaitoksille suunnatun kyselyn vastaajista 44 prosenttia ilmoitti oppilaitoksen tekevän yhteistyötä yhden tai useamman lukion kanssa. 44 prosenttia yhteistyöstä koskee mahdollisuutta hyväksilukea TPO-opintoja osaksi lukiodiplomin pohjakursseja ja 25 prosenttia mahdollisuutta yhdistää lopputyö ja näyttötyö.

Tehtävän yhteistyön määrä eroaa merkittävästi riippuen siitä, onko oppilaitos VOS-oppilaitos vai vosin ulkopuolinen. Vosin ulkopuolisten oppilaitosten rehtoreista vain 21 prosenttia ilmoitti tekevänsä yhteistyötä yhden tai useamman lukion kanssa. Avoimissa vastauksissa yhteistyötä kuvailtiin satunnaisesti

Yhteistyötä koskevissa vastauksissa oli hieman alueellista vaihtelua, mutta sen taustalla vaikutti ensisijaisesti jako VOS-oppilaitoksiin ja vosin ulkopuolisiin oppilaitoksiin. Taiteen- alakohtainen vaihtelu yhteistyön määrässä on verrattavissa taiteenalojen tarjontaan taiteen perusopetusoppilaitoksissa. Pääosa yhteistyöstä toteutettiin musiikin, tanssin, teatterin ja kuvataiteen opintoja koskien.

Niistä oppilaitoksista, jotka eivät kyselyn ajankohtana tehneet yhteistyötä lukion tai lukioiden kanssa 82 prosenttia ilmoitti olevansa kiinnostuneita aloittamaan yhteistyön taiteen perusopetuksen ja lukiodiplomin lopputyön tai näytön kohdalla. 84 prosenttia ilmoitti olevansa kiinnostunut toteuttamaan yhteistyötä opintojen hyväksilukuun liittyen. Kysymyksessä ei eritelty hyväksilukua lukiodiplomin opintojaksoihin tai muihin lukion valinnaisiin opintojaksoihin. Vastausprosentit olivat yhtenäiset VOS-oppilaitosten ja vosin ulkopuolisten oppilaitosten kohdalla.

Taiteen perusopetusta tarjoavista vapaan sivistystyön oppilaitoksista vain seitsemän prosenttia ilmoitti tekevänsä yhteistyötä yhden tai useamman lukion kanssa. Yhteistyö koski pääosin taiten perusopetusopintojen opintojen hyväksilukemista lukioissa. Kyselyn vastausprosentin jäätyä alle viidenkymmenen, ei vastauksia voida vetää enempää johtopäätöksiä.

”Tästä teemasta olisi mielenkiintoista kuulla lisää. Meillä ei ole lähtökohtaisesti tietoja siitä, miten lukioiden ja/tai ammatillisten oppilaitosten kanssa toteutetaan yhteistyötä taiteen perusopetuksen saralla”

6.1.1 Taiteen perusopetuksen osaaminen näkyväksi lukiodiplomeissa

Lukiodiplomin voi vuonna 2021 suorittaa taideaineissa musiikista, tanssista, teatterista, käsityöstä sekä kuvataiteesta. Lisäksi on mahdollista suorittaa median lukiodiplomi. Diplomien tarkoitus on tarjota opiskelijoille mahdollisuus osoittaa osaamistaan ja harrastuneisuuttaan asianomaisella alalla. Lisäksi lukiodiplomit tarjoavat opiskelijalle mahdollisuuden

arvioida osaamista ja vahvuuksia jatko-opintojen suhteen. Lukiodiplomin suorituksissa on tarkoitus työskennellä tavoitteellisesti ja itsenäisesti, ilmaisten kulttuurista todellisuutta asianomaiselle tiedonalalla ominaisin tavoin. Edelleen tarkoituksena on soveltaa ja kehittää aiemman osaamisen ja harrastuneisuuden tuomaa osaamista. Suorittaminen on oppilaille vapaaehtoista ja lukiodiplomi merkitään lukion todistukseen suoritusmerkintänä.⁴²

Lukiodiplomeista säädetään asetuksessa lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta⁴³. Lukiodiplomit kuuluvat Opetushallituksen päättämiin [lukion opetussuunnitelman perusteisiin](#)⁴⁴ valtakunnallisina soveltavina kursseina ja niiden järjestäminen on oppilaitoksille vapaaehtoista. Oppilaitokset määrittelevät paikallisessa opetussuunnitelmassaan ne oppiaineet, joissa lukiodiplomin voi suorittaa. Lisäksi opetussuunnitelmaan kirjataan lukiodiplomien sisällöt, tehtävä, tavoitteet ja arviointi. Opetushallitus julkaisee vuosittain lukiodiplomien yhteisen tehtävän, jota on mahdollista hyödyntää diplomia suoritettaessa.

Osana lukiodiplomia suunnitellaan ja toteutetaan näyttötyö, joista käytetään keskenään eroavia nimityksiä. Näiden näyttötöiden tehtävänannot ja sisällöt vaihtelevat oppiainekohtaisesti. Opetushallitus on julkaissut ohjeet kunkin oppiaineen diplomien suorittamiseen, jossa määritellään näyttötyön muoto ja sisältö.⁴⁵ Näyttötyöt arvioidaan asteikolla 4-10 ja tarkat arviointikriteerit määritellään lukiodiplomiohjeissa oppiainekohtaisesti.

Kuvataiteen lukiodiplomiin kuuluvat teos ja portfolio, jotka muodostavat kumpikin 50 prosenttia näyttötyöstä. Musiikin lukiodiplomin näyttötyönä toimii näytesalkku. Käsityön lukiodiplomin näyttötyönä toimivat käsityötuote tai -teos sekä portfolio. Tavoitteena on kehittää opiskelijan osaamista käsityötuotteiden suunnittelussa, valmistelussa ja oman osaamisen arvioinnissa. Median lukiodiplomin näyttö koostuu mediaesityksestä ja portfolioista, joka sisältää työsuunnitelman, mediaelämäkerran ja esseen. Arviointi on määritelty lukiodiplomien suoritusohjeissa oppiainekohtaisesti. Siinä voidaan huomioida esimerkiksi opiskelijan itselleen asettamat lähtökohdat ja tavoitteet sekä työskentelyprosessin kuvaus.

Kyselyyn vastanneista taiteen perusopetusoppilaitoksista 34 prosenttia ilmoitti tekevänsä yhteistyötä yhden tai useamman lukion kanssa lukiodiplomien näyttötöiden ja taiteen perusopetuksen lopputöiden yhdistämisessä. Osassa tapauksia taiteen perusopetuksen opettajat toimivat lukiodiplomin näyttötyön arvioijana. 41 prosenttia vastaajista ilmoitti,

42 Opetushallitus 2019

43 Valtioneuvoston asetus lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta 942/2014

44 Opetushallitus 2019

45 Opetushallitus 2017c

että lukioiden kanssa tehtävä yhteistyö koski taiteen perusopetuksen opintojen hyväksilykemistä osaksi lukion opintojaksoja.

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti työryhmän selvittämään lukiodiplomien nykytilaa ja kehitystä vuonna 2019⁴⁶. Selvitys valmistui 2021. Lukiodiplomiselvitys ei ottanut konkreettisesti kantaa taiteen perusopetuksen ja lukiodiplomien järjestämiseen liittyviin yhteistyön mahdollisuuksiin oppilaitosten välillä. Selvityksen aineiston perusteella todettiin, että lukiodiplomitarjontaa olisi syytä päivittää. Selvityksen työryhmä ehdotti diplomien laajentamista koskemaan myös muita kuin taito- ja taideaineita. Selvityksen työryhmä ei ottanut kantaa lukiodiplomien laajentamiseen koskemaan muita taiteenaloja. Sen sijaan ehdotettiin käsityön lukiodiplomin karsimista, joka herätti kritiikkiä taiteen perusopetuskentältä lausuntokierroksella⁴⁷.

Selvityksessä ehdotettiin lukiodiplomien liittämistä osaksi ylioppilastutkintoa siten, että lukiodiplomilla olisi mahdollisuus korvata yksi tutkinnon osana kirjoitettavista oppiaineista.⁴⁸ Taiteen perusopetuksen kannalta voidaan ajatella, että lukiodiplomien liittäminen osaksi ylioppilastutkintoa parantaisi osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen mahdollisuuksia. Myös lukiodiplomien laajentaminen niihin taiteenaloihin, joilla sitä ei tällä hetkellä ole mahdollista suorittaa lisäisi niillä hankitun osaamisen asemaa ja edistäisi paitsi keskinäistä tasa-arvoisuutta myös eri taiteenalojen tasavertaisuutta muiden tiedontuotannon ja oppimisen tapojen kanssa. Taiteen perusopetusoppilaitoksille suunnatussa kyselyssä tuotiin esiin toiveita laajentaa lukiodiplomi suoritettavaksi myös sirkuksen ja sanataiteen aloilla. Lukiodiplomien laajentamisen mahdollisuuksia muille taiteenaloille tulisi selvittää esimerkiksi siltä osin, mitä vaatimuksia sirkuksen ja sanataiteen liittämiseksi lukiodiplomeihin olisi.

”Sirkustaiteesta ei toistaiseksi voi tehdä lukiodiplomia. Ehdotan, että perustetaan työryhmä, jossa on mukana OPH, lukio-opetus ja sirkustaiteen laajaa oppimäärää antavat VOS-koulut, ja jossa luodaan edellytykset lukiodiplomin laajentamiselle sirkustaiteeseen.”

”Tavoitteenamme on sanataiteen lukiodiplomin aikaansaamisen edistäminen”

Mahdollista laajentamista tarkasteltaessa tulee kuitenkin huomioida muun muassa lukiodiplomien saatavuus sekä sirkuksen ja sanataiteen oppilaitosten määrä ja alueellinen sijoittuminen. Diplomin järjestämisen ollessa oppilaitoksille vapaaehtoista, ei kaikkialla ja

46 Borodavkin et al. 2020:50

47 Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021c

48 Borodavkin et al. 2020:56

kaikilla ole yhtäläisiä mahdollisuuksia suorittaa lukiodiplomia. Lisäksi tulee varmistaa pätevien ja asiantuntevien opettajien löytäminen. Taiteen perusopetusoppilaitoksilla on selvitystyön aikana saatujen tietojen mukaan mahdollisuus toimia tukena lukiodiplomien alueellisen saatavuuden toteutumisessa esimerkiksi tarjoamalla lukiodiplomeihin hyväksiluettavia opintoja. Edelleen taiteen perusopetusoppilaitosten opettajien osaamista voidaan hyödyntää diplomien järjestämisessä mahdollisuuksien mukaan.

6.2 Taiteen perusopetuspintojen hyväksilukeminen lukioissa

64 prosenttia taiteen perusopetusoppilaitoksista ilmoitti, että oppilaitos tekee yhteistyötä koskien mahdollisuutta hyväksilukea opintoja lukiodiplomin ulkopuolisiin kursseihin. Hyväksilukeminen on opiskelijälähtöistä ja siitä sovitaan tapauskohtaisesti. Hyväksilukeminen määritellään lukioiden paikallisissa opetussuunnitelmissa. Opetussuunnitelman perusteissa todetaan, että opintojen hyväksilukemisella ja muutoin hankitun osaamisen tunnustamisella välttää opintojen päällekkäisyyttä ja lyhentää opiskeluaikaa⁴⁹.

Selvityksen kyselyaineiston pohjalta voidaan todeta, että taiteen perusopetusoppilaitoksissa tieto hyväksilukemisen mahdollisuuksista ja käytännön toteutuksesta on puutteellista. Taiteen perusopetusoppilaitoksissa ollaan laajasti kiinnostuneita taiteen perusopetuspintojen hyväksilukemisesta lukioissa. Oppilaitoksissa toivotaan selkeää suositusta hyväksilukemisen toteuttamisesta.

”Tähän toivoisin jonkinlaista valtakunnallista linjausta/suosituksia toimintatavoista. Nyt uhkana on muodostua kovin kirjavaa käytäntöä paikallisesti.”

6.3 Taiteen perusopetusoppilaitosten ja ammatillisten oppilaitosten välinen yhteistyö

Taiteen perusopetusoppilaitoksille suunnattuun kyselyyn vastanneista oppilaitoksista 28 prosenttia ilmoitti tekevänsä yhteistyötä jonkin ammatillisen oppilaitoksen kanssa. Kokonaiskuvaa tarkasteltaessa vaikuttaa siltä, että ammatillisten oppilaitosten kanssa tehtävän yhteistyön muodot ja käytännöt ovat vähäisempiä ja hajanaisempia kuin lukioiden kanssa tehtävässä yhteistyössä. Yhteistyön mahdollisuuksista myös tiedetään vähemmän.

49 Opetushallitus 2019

Muutamissa tapauksissa syyksi sille, ettei yhteistyötä tehdä kerrottiin, ettei alueella toimi ammatillista oppilaitosta.

”TPO-suoritukset haluttaisiin hyväksyttävän lukion ja ammattikoulun valinnaisiin opintoihin”

Yhteistyö koskee joissakin tapauksissa opintojen hyväksilukemista ja oli muilta osin vaihtelevaa. Yhteistyömuodoiksi mainitaan muun muassa tilojen käyttö ja harjoittelupaikkojen järjestäminen. Oppilaitosten välisten yhteisten tuotantojen suunnittelu ilmenee muutamista vastauksista.

”Kaipaisimme saman tyyppistä hyväksilukukäytäntöä, kuin lukioiden kanssa”

Ammatillisten oppilaitosten kanssa tehtävän yhteistyön kehittämistä koskeva näkemys taiteen perusopetuskentältä oli yleisesti myönteinen ja kiinnostunut. Selvityksen koko aineiston pohjalta muodostui kuva siitä, että yhteyksiä ja yhteistyötä tulisi lisätä ja vahvistaa eri koulutusasteiden ja taiteen perusopetuksen välillä. Keskeisenä toiveena esiin nousee tiedonkulun parantaminen sekä vuoropuhelun lisääminen.

”Toisinaan teemme ammatillisten oppilaitosten kanssa yhteistyötä esimerkiksi siten, että oppilas voi hyväksilukea meillä suoritettuja TPO opintoja osaksi ammattitutkintoaan. Tässä olisi työsarkaa vielä enemmän!”

6.4 Muu yhteistyö

Kyselyyn vastanneissa taiteen perusopetusoppilaitoksissa tehdään opintojen tunnistamiseen ja tunnustamiseen liittyvän yhteistyön lisäksi myös muuta yhteistyötä lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten kanssa. 47 prosenttia oppilaitoksista tekee yhteistyötä, joka ei koske hyväksilukemista tai lukiodiplomiin liittyvää yhteistyötä. Avoimissa tekstivastauksissa selvennetty muu yhteistyö on monipuolista ja koskee esimerkiksi yhteisiä produktioita, tilojen käyttöä sekä opettajien toimimista eri oppilaitosten välillä. Muutamassa tapauksessa taiteen perusopetusoppilaitos vastaa lukion taideaineen, kuten teatteritaiteen opetuksesta kokonaan.

Osa oppilaitosten rehtoreista korostaa taiteen perusopetuksen ja muiden koulutussektoreiden välisen yhteistyön merkitystä toisen asteen koulutuksissa opiskelevien nuorten kuorimituksen vähentämiseksi. Erityisesti opintojen hyväksilukemisen sekä lukiodiplomien ja taiteen perusopetuksen loppu- ja näyttötöiden yhdistämisen katsotaan vähentävän oppilaiden työmäärää ja lisäävän jaksamista.

YHTEISTYÖN NYKYTILA JA KEHITTÄMINEN

- 57 % VOS-oppilaitoksista tekee yhteistyötä lukion tai lukioiden kanssa
- Voin ulkopuolisista oppilaitoksista 21 % tekee yhteistyötä lukioiden kanssa
- 64 % vastaajista ilmoitti yhteistyön koskevan opintojen hyväksilukemista lukion opintojaksoiksi
- 28 % vastaajista ilmoitti tekevänsä yhteistyötä ammatillisten oppilaitosten kanssa
- Vapaan sivistystyön piiriin kuuluvista oppilaitoksista 18 % ilmoitti tekevänsä yhteistyötä lukion tai lukioiden kanssa ja 7 % ammatillisten oppilaitosten kanssa
- Oppilaitokset ovat kiinnostuneita kehittämään yhteistyötä sekä lukioiden että ammatillisten oppilaitosten kanssa, erityisesti koskien taiteen perusopetuspintojen tunnustamista toisen asteen opintojaksoiksi
- Oppilaitokset ovat kiinnostuneita kehittämään lukiodiplomien järjestämiseen liittyvää yhteistyötä

6.5 Taiteen perusopetuksessa hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa

Taiteen perusopetusoppilaitoksille suunnatun kyselyn vastauksissa toivotaan kehitystä lukiodiplomien hyödyntämisessä korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa. Yhteistyö taiteen perusopetuksen ja lukioiden välillä lukiodiplomien suorittamisen suhteen nähdään toivottavana ja tärkeänä, mutta osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen näkökulmasta toivotaan laajempia mahdollisuuksia edelleen hyödyntää lukiodiplomia aiemmin saavutetun osaamisen esille tuomisessa. Vahva viesti osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen edistämistä korkeakoulutusasteella nousee esiin koko toimialakentältä.

Selvityksen mukaan lukiodiplomien hyödyntäminen on vähäistä ja sen lisääminen edellyttäisi merkittäviä kehitystoimenpiteitä. Tällä hetkellä lukiodiplomeja tunnustetaan osaksi korkeakoulujen pääsykokeita joissakin yksittäisissä tapauksissa.

Lukiodiplomiselvityksessä⁵⁰ todettiin, että lukiodiplomeita tulee kehittää merkittävästi, jos niiden hyödyntämistä korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa edistetään. Selvityksessä esitettiin korkeakoulujen näkemyksiä yhdenvertaisuuden vaatimuksen toteutumisesta lukiodiplomien saavutettavuudessa. Diplomien laajempi hyödyntäminen korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa koetaan osittain ongelmallisena diplomien alueellisen saatavuuden vuoksi, sillä se hankaloittaisi korkeakouluihin hakeutuvien yhdenvertaista kohtelua.⁵¹

”Taiteen perusopetuksessa hankittuja tietoja ja taitoja voi käytännössä hyödyntää monella ammattialalla. Tätä osaamista olisi hyvä tunnustaa ja tunnustaa monilla ammattialoilla (ammattillisessa koulutuksessa ja myös korkea-asteella).”

Selvityshenkilöt nimesivät kehityksen olevan tarvittavaa erityisesti lukiodiplomien sisältöjen, arvioinnin ja saavutettavuuden näkökulmasta. Lisäksi selvityksessä todettiin, että korkeakoulut tarvitsisivat lisää tietoa lukiodiplomijärjestelmästä, jonka tuntemus on vähäistä. Edelleen selvityksessä pohdittiin mahdollisuutta korvata korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa erityisesti taidealoilla vaadittavia ennakkotehtäviä, tai osaa niistä, lukiodiplomeilla.⁵²

Taiteen perusopetuksen opintosuorituksia toivotaan tunnustettavan myös lukiodiplomien ulkopuolella opiskelijavalinnoissa. Tällä hetkellä tunnustaminen on käytössä joissakin yksittäisissä tapauksissa. Parhaimmassa tapauksessa lukiodiplomit takaisivat korkeakoulutukseen hakeutuville yhdenvertaisen mahdollisuuden tuoda esiin aiemmin saavuttamaansa osaamista.

Toisaalta monivuotisista taiteen perusopetuksessa hankittua osaamista tulisi kyetä osoittamaan myös ilman diplomien suorittamista, erityisesti tapauksissa, joissa asianomaiselta taiteenaloilta ei ole mahdollista suorittaa diplomia. Silloin tulee kuitenkin varmistaa taiteen perusopetuksen saavutettavuus, jotta hakijat eivät asetu eriarvoiseen asemaan opiskelijavalinnoissa perustuen heidän aiempiin mahdollisuuksiinsa osallistua taiteen perusopetukseen.

Taiteen perusopetuksen laaja oppimäärä on merkittävä ja pitkäjänteinen opintokokonaisuus, jossa saavutettua osaamista tulisi nykyistä paremmin tunnustaa koulutukseen hakeuduttaessa. Taiteen perusopetusopintojen osaamisen mahdollista tunnustamista korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa tulisi tämän selvityksen perusteella muodostetun käsityksen mukaan lisätä ja kehittää. Erityisesti taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän suorittaminen korostuu pitkäjänteisenä ja laajana kokonaisuutena, joka kartuttaa merkittävää

50 Borodavkin et al. 2019:44

51 Ibid. 46

52 Ibid. 50

osaamista asianomaiselta taiteentalalta. Laajan oppimäärän syventävien opintojen loppu-
töitä verrataan lukiodiplomiin, jonka nähdään saavan merkittävää painoarvoa suhteessa
sitä laajempaan kokonaisuuteen, taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän syventäviin
opintoihin. Käytäntöjen kehittämisen edellytyksiä tulisi edelleen selvittää yhdessä taiteen
perusopetuskentän ja korkeakoulujen kanssa.

TAITEEN PERUSOPETUKSESSA SAAVUTETUN OSAAMISEN TUNNISTAMINEN JA TUNNUSTAMINEN

- Taiteen perusopetuksessa saavutettava osaaminen kuvataan opintosuunnitelman perusteissa.
- Taiteen perusopetuksen laaja oppimäärä kuuluu kansallisen tutkintojen viitekehysten osaamistasolle kolme (3).
- Taiteen perusopetuksen opintoja on mahdollista hyväksilukea osaksi lukion valinnaisia opintojaksoja.
- Taiteen perusopetuksessa hankittua osaamista tunnustetaan ja tunnustetaan lukiodiplomien suorittamiseen liittyen.

7 Taiteen perusopetuksen saatavuus ja saavutettavuus

Taiteen perusopetuksen saatavuuteen ja saavutettavuuteen liittyvät kysymykset nousivat esiin toistuvasti selvityksen aineistoa tarkasteltaessa. Aihe korostui selvityksen aihepiirissä erityisesti, kun pohdittiin taiteen perusopetuksessa hankitun osaamisen hyödyntämistä muille koulutusasteille siirryttäessä. Oppilaitoskentän viesti oli vahvasti se, että taiteen perusopetuksessa saavutetun osaamisen tunnustamista ja tunnustamista tulisi edistää myös koskien korkeakoulutukseen hakeutumista. Toive eri taiteenalojen monivuotisen ja tavoitteellisen opiskelun myötä saavutetun osaamisen huomioimisesta korkeakouluihin siirryttäessä on perusteltu. Edistettäessä osaamisen tunnustamisen ja tunnustamisen käytäntöjä, kun siirryttäessä koulutusasteelta toiselle tulee kuitenkin huomioida se, toteutuvatko etenkin lasten ja nuorten yhdenvertaiset mahdollisuudet hankkia taiteenalojen osaamista.

Vuosina 2015-2021 toteutettu ArtsEqual-tutkimushanke selvitti tasa-arvon ja saavutettavuuden toteutumista taiteen ja taidekasvatuksen peruspalveluissa. Hankkeen loppuraportissa todetaan taiteen ja taidekasvatuksen rakenteiden kaipaavan uudistusta kaikille yhtäläisten osallistumismahdollisuuksien takaamiseksi. Yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua taiteen perusopetukseen vaihtelevat taiteenaloittain, alueittain ja oppilaitoskohtaisesti. Taiteen perusopetuksen maksullisuus sulkee osan lapsista ja nuorista opetuksen ulkopuolelle. Saavutettavuuden kysymykset liittyvät varallisuuden lisäksi myös esimerkiksi tietoon taiteen perusopetuksen opinnoista. Lisäksi osallistumista vaikeuttavat esimerkiksi fyysiset, sosiaaliset ja alueelliset esteet. Myös yhteiskunnan rakenteelliset ja kulttuuriset tekijät, kuten vallitsevat arvot ja normit vaikuttavat taiteen perusopetuksen saavutettavuuden toteutumiseen. Myös aikuisten taiteen perusopetuksen saavutettavuus toteutuu vaihtelevasti.⁵³

Osa taiteen perusopetusoppilaitoksista tarjoaa mahdollisuuksia hakea maksuhojennuksia ja vapaaoppilaspaikkoja. Noin 40 prosenttia oppilaitoksista tarjoaa vapaaoppilaspaikkoja. Vapaaoppilaspaikkoja hakevista suurin osa, 87 prosenttia, saa paikan.⁵⁴ Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen toteuttaman kuntien terveydenedistämistilaa tarkastelevan

⁵³ Laes et al. 2018:2

⁵⁴ Luoma 2020:44

TEAvisarin mukaan taiteen vapaaoppilaspaiikkojen saavutettavuus kuitenkin toteutuu vaihtelevasti⁵⁵. Eli toisin sanoen hyväksi todettuja käytäntöjä olisi toivottavaa laajentaa myös niihin oppilaitoksiin, joissa niitä ei nykyisellään ole käytössä. Lisäksi tietoa vapaaoppilaspaiikoista tulisi lisätä.

Taiteen perusopetuksella on mahdollisuus lisätä hyvinvointia sekä ehkäistä eriarvoistumisen kasvua ja syrjäytymistä. ArtsEqual-hankkeen toimenpidesuosituksissa tuodaan esiin taiteen perusopetuksen ja muiden koulutussektorien välinen yhteistyö harrastamisen mahdollistamisessa sellaisille lapsille ja nuorille, joilla ei muuten olisi pääsyä taiteenalojen harrastamisen pariin.⁵⁶

Taiteen perusopetusoppilaitosten ja maksutonta, koulupäivän yhteydessä järjestettyä harrastamista tarjoavan Harrastamisen Suomen mallin avulla olisi mahdollista tavoittaa sellaiset lapset ja nuoret, jotka eivät muuten löytäisi eri taiteen- tai kulttuurinalojen harrastusten pariin. Parhaimmillaan lapsia ja nuoria voitaisiin heidän oman kiinnostuksensa mukaan ohjata Harrastamisen Suomen mallin piiristä eteenpäin. Tiiviimmän yhteistyön avulla lapsen opinpolku voisi esimerkiksi jatkua mallissa aloitetusta harrastuksesta taiteen perusopetuksen pitkäjänteiseen ja tasolta toiselle etenevien opintojen pariin. Taiteen perusopetuksen ja Harrastamisen Suomen mallin välistä yhteyttä tulisikin tukea ja vahvistaa, jotta toimijoiden välille syntyisi aito, molempia osapuolia hyödyttävä synergia, jossa lapsen etu ja toiveet voidaan huomioida parhaalla tavalla.

Myös professori Anniina Suomisen toteuttamassa taiteen perusopetuskentän rahoitus- pohjan uudistamistarpeita tarkastelevassa selvityksessä (2019) tuotiin esiin tarve parantaa taiteen perusopetuksen saavutettavuutta. Suominen nosti selvityksessä esiin erityisesti viestinnän ja opetuksen kohdistamisen ensisijaisesti sellaisille lapsille ja nuorille, joiden osallistuminen taiteen perusopetukseen on nykyhetkellä vähäistä. Myös erityisryhmien tarpeet tulisi selvityksen mukaan huomioida laajemmin.⁵⁷ Suominen ehdottaa, että *”esimerkiksi saavutettavuuteen liittyvien vapaaoppilaspaiikkojen, alennettujen oppilasmaksujen, kielellisten ja kulttuuristen vähemmistöjen aktiivinen huomioiminen, oppimäärien välisen liikkuvuuden mahdollistaminen, monitaiteisuuden hyödyntäminen oppisuunnitelman rakenteissa ja kansainvälisyys ovat kriteerejä, joiden tulisi olla koulutuksen järjestämislupien edellytys.”*⁵⁸

55 Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2019

56 Laes et al. 2018:3

57 Suominen 2019:62

58 Ibid.

ArtsEqual-tutkimushankkeen taiteen perusopetuksen saavutettavuutta käsittelevissä toimenpidesuosituksissa esitetään esimerkiksi, että taiteen perusopetuksessa on otettava huomioon opetuksen saavutettavuus ja esteettömyys kaikessa päätöksenteossa, strategisessa työssä ja opetuksen kehittämisessä. Lisäksi todetaan, että on lisättävä hallinto- ja organisaatorajat ylittävää yhteistyötä. Tämän selvitystyön perusteella voidaan todeta, että tutkimushankkeen esittämät toimenpide-ehdotukset tulisi ottaa huomioon taiteen perusopetusoppilaitoksissa ja taiteen perusopetuskentällä yleisesti. Taiteen perusopetuskentän tulisi aktiivisesti edistää ja kehittää taiteen perusopetuksen saavutettavuutta siten, kuin sen on edellä mainituissa lähteissä laajasti käsitetty.

Samalla kun taiteen perusopetuksen asemaa osana suomalaista koulutusjärjestelmää vahvistetaan ja eri taiteenaloilla hankittua osaamista pyritään etenevästi ja tunnistamaan, tulee saavutettavuuden kysymykset pitää mukana tässä kehityksessä ja osana taiteen perusopetuskentän rakenteita.

8 Keskeiset johtopäätökset

Taiteen perusopetuskenttä suhtautuu selvityksessä kootun tiedon mukaan kiinnostuksella taiteen perusopetuksessa saavutetun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen edistämiseen. Yleisesti aihe koetaan tärkeäksi ja tunnistamisen ja tunnustamisen käytäntöjä toivotaan kehitettävän.

Taiteen perusopetusoppilaitokset suhtautuvat Koski-tietovarantoon ja sinne tehtäviin tiedonsiirtoihin pääosin myönteisesti. Taiteen perusopetuksen liittämisen tietovarantoon vietäviin koulutuksiin katsotaan helpottavan taiteen perusopetuksessa saavutetun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista muilla koulutusasteilla sekä työelämässä. Lisäksi taiteen perusopetuksen tietojen viemisen Koski-tietovarantoon koetaan vahvistavan taiteen perusopetuksen eri taiteenalojen opetuksen asemaa osana koulutusjärjestelmää ja nostavan opinnoissa hankitun osaamisen vapaan sivistystyön opinnoissa hankitun osaamisen rinnalle. 75 prosenttia kyselyyn vastanneista taiteen perusopetusoppilaitoksista ja 90 prosenttia vapaan sivistystyön oppilaitoksista suhtautuu positiivisesti Koski-tietovarantoon tehtäviin tiedonsiirtoihin. Myönteinen näkemys saa tukea myös muilta taiteen perusopetuskentän toimijoilta. Selvitystyön aikana karttuneen tiedon ja sen pohjalta muodostuneen kokonaiskäsityksen valossa on syytä kannustaa opetus- ja kulttuuriministeriötä ryhtymään toimiin, joilla mahdollistetaan taiteen perusopetuksen opintotietojen vieminen Koski-tietovarantoon.

Taiteen perusopetuksessa saavutetun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen käytäntöjen edistämiseksi ja selkeyttämiseksi ehdotetaan, että Koski-tietovarantoon vietävien opintojen laajuus määritellään opintopisteinä. Opintopiste on käytössä lukioissa, ammatillisissa oppilaitoksissa sekä korkeakouluissa. Myös vapaan sivistystyön Koski-tietovarantoon vietävät opinnot on määritelty opintopisteinä. Opintojen laajuuden ilmoittaminen opintopisteinä helpottaisi osaamisen tunnistamista ja tunnustamista sekä parantaisi taiteen perusopetuksen vertailtavuutta muilla koulutusasteilla tehtyihin opintoihin. Opintopiste ei korvaisi opetustuntia esimerkiksi taiteen perusopetuksen opetustuntikohtaisen valtiosuuden perusteena käytettynä laajuutena, vaan toimisi sen rinnalla.

Taiteen perusopetuskentän ja muiden koulutussektorien välistä vuoropuhelua sekä yhteistyötä eri toimijoiden välillä tulee lisätä. Aktiivisen vuoropuhelun ja yhteistyökäytäntöjen avulla voidaan edistää taiteen perusopetuksessa saavutetun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista sekä vahvistaa taiteen perusopetuksen asemaa olennaisena osana koulutusjärjestelmää tunnistaen samalla taiteen perusopetuksen merkittävän yhteyden harrastuskenttään.

Taiteen perusopetusoppilaitokset tekevät vaihtelevissa määrin yhteistyötä toisen asteen oppilaitosten kanssa. Osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen liittyviä hyviä käytäntöjä tulisi laajentaa ja tietoa niistä tulisi lisätä oppilaitosten välillä. Myös informaatio-ohjausta osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen käytännöistä tulisi lisätä. Edelleen tulisi harkita taiteen perusopetuksen tunnistamista ja tunnustamista koskevan kansallisen suosituksen laatimista.

Useista oppilaitoksista löytyy kokemuksia taiteen perusopetuksen opintojen hyväksilukemisesta sekä lukiodiplomien järjestämisestä. Tiedonkulkua ja esimerkkejä toimivista yhteistyökäytännöistä osaamisen tunnistamista ja tunnustamista koskien olisi tarpeen lisätä. Yhteistyötä taiteen perusopetusoppilaitosten ja toisen asteen oppilaitosten välillä tulee lisätä ja vahvistaa.

Taiteen perusopetuskenttä tulisi pitää mukana lukiodiplomien kehittämisessä. Taiteen perusopetusoppilaitosten mahdollisuuksia tukea lukiodiplomien alueellista saatavuutta tulisi hyödyntää laajemmin. Taiteen perusopetusoppilaitosten opettajien osaaminen voi toimia merkittävänä voimavarana eri taiteenalojen opetuksen järjestämisessä lukioissa.

Taiteen perusopetuksessa saavutetun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa tulisi edistää. Käytäntöjä tulisi selvittää ja kehittää yhdessä toimialan kanssa. Osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen käytäntöjä mahdollisesti kehitettäessä tulee huomioida taiteen perusopetuksen saavutettavuuteen ja yhdenvertaisuuden toteutumiseen liittyvät seikat.

Saavutettavuus ja yhdenvertaisuuden toteutuminen tulisi ottaa entistä laajemmin huomioon taiteen perusopetusoppilaitosten ja taiteen perusopetuskentän toiminnassa yleisesti. Vapaaoppilaspaiikka- ja maksuhojennuskäytäntöjä tulisi lisätä ja tiedotusta niistä tulisi parantaa. Yhdenvertainen mahdollisuus osallistua taiteen perusopetukseen tulisi taata kaikille lapsille ja nuorille. Mahdollisuuden hankkia merkityksellistä, pitkäjänteisen opiskelun tuloksena saavutettavaa osaamista tulisi toeutua tasapuolisesti tilanteessa, jossa kaikilla ei ole samankaltaista tieto-, tottumus-, ja varallisuustaustaa. On suositeltavaa, että saavutettavuuteen liittyvät kysymykset pidetään olennaisena osana kaikkea taiteen perusopetuksen toimialan kehittämistä niin oppilaitosten toiminnassa kuin informaatio-ohjausta ja taiteen perusopetuskentän rahoitusta kehitettäessä.

Taiteen perusopetuksen tietopohjaa tulee edelleen vahvistaa ja tiedonkeruuta tulee systematisoida. Olisi ensisijaisen tärkeää perustaa kaikki taiteen perusopetusta tarjoavat oppilaitokset kattava, ajantasainen rekisteri tai muu tietokanta. Ylläpidettävä rekisteri yksinkertaistaisi ja selkeyttäisi taiteen perusopetukseen liittyvää selvitys- ja kehittämistyötä. Lisäksi se helpottaisi olennaisesti tämän selvityksen yhteydessä esiin tuotua tarvetta lisätä ja

vahvistaa tiedonkulkua ja vuoropuhelua taiteen perusopetuskentän kesken sekä taiteen perusopetuskentän ja muiden koulutussektorien välillä.

8.1 Selvitystyön perusteella kootut ehdotukset jatkotoimenpiteiksi

1. Opetus- ja kulttuuriministeriön tulisi mahdollisimman pikaisesti ryhtyä vaa-dittaviin toimenpiteisiin, joilla taiteen perusopetuksen opintosuoritustietojen vieminen Koski-tietovarantoon tulee mahdolliseksi taiteen perusopetuksen ylläpitäjille.
2. Opetushallituksen tulisi määritellä taiteen perusopetuksen opintojen laajuus opintopisteinä tällä hetkellä käytössä olevan opetustunnin rinnalle.
3. Informaatio-ohjausta osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen käytän-nöistä tulee kehittää ja lisätä. Opetushallituksen tulisi laatia kansalliset suosi-tukset taiteen perusopetuksessa saavutetun osaamisen tunnistamisen ja tun-nustamisen edistämiseksi muilla koulutusasteilla.
4. Vuoropuhelua taiteen perusopetuksen ja muiden koulutussektorien välillä tulee vahvistaa ja edistää. Taiteen perusopetuksessa hankitun osaamisen tun-nistamisen ja tunnustamisen mahdollisuuksia korkeakoulujen opiskelijavalin-noissa tulee edelleen selvittää yhteistyössä toimialan kanssa.
5. Taiteen perusopetusoppilaitosten tulisi edistää taiteen perusopetuksen saa-vutettavuutta mm. kehittämällä vapaaoppilaspaikka- ja maksuhojennuskäy-täntöjä. Lisäksi taiteen perusopetuskentän tulisi edistää niiden lasten ja nuor-ten tavoittamista, jotka nykytilanteessa jäävät helposti taiteenalojen opetuk-sen ulkopuolelle tarvittavan tiedonpuutteen tai muun syyn vuoksi.
6. Taiteen perusopetusta koskevaa tietopohjaa tulee edelleen vahvistaa ja tie-donkeruuta tulee systematisoida. Kaikki taiteen perusopetusta järjestävät oppilaitokset kattava, ylläpidettävä rekisteri tulee perustaa.

LÄHTEET

- Asetus taiteen perusopetuksesta 6.11.1998/813 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980813>, viitattu 4.11.2021.
- Asetus tutkintojen viitekehyksestä 120/2017 Valtioneuvoston asetustutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksestä, voimaantulo 23.2.2017, viitattu 8.11.2021.
- Borodavkin Marko, Härkönen Reima, Tikka Kaisa (2020) Lukiodiplomiselvitys 2020, Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2020:34, <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-852-6>.
- Euroopan unioni (2019) Eurooppalaisen tutkintojen viitekehyksen kymmenen vuotta, doi:102767/195627,KE-02-18-150-FI-N.
- Laki jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta 682/2021, voimaantulo 26.6.2021, <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2021/20210682>, viitattu 4.11.2021.
- Laki taiteen perusopetuksesta 633/1998, voimaantulo 1.1.1999, <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980633>, viitattu 4.11.2021.
- Laki vapaasta sivistystyöstä 21.8.1998/632, <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980632>, viitattu 4.11.2021.
- Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 1705/2009 29.80.34\$, <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2009/20091705>, viitattu 8.11.2021.
- Laki tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksestä 93/2017, voimaantulo 10.2.2017, <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2017/20170093>, viitattu 4.11.2021.
- Laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä 14.12.2017/844, <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2017/20170884>, viitattu 4.11.2021.
- Laes, Juntunen, Heimonen, Kamensky, Kivijärvi, Nieminen, Tuovinen, Turpeinen, Elmgren, Linnapuomi, Korhonen & Kulttuuria kaikille -palvelu (2018), Saavutettavuus ja esteettömyys taiteenperusopetuksen lähtökohtana, ArtsEqual Policy Brief.
- Luoma, Tiia (2020) Taiteen perusopetus 2020: Selvitys taiteen perusopetuksen järjestämisestä lukuvuonna 2019-2020: 25, Opetushallitus, Raportit ja selvitykset 2020:4, ISBN 978-952-13-6667-3 (pdf).
- Opetushallitus (2019) Lukion opetussuunnitelman perusteet 2019, Määräykset ja ohjeet 2019:2a.
- Opetushallitus (2021) Opettajat ja rehtorit Suomessa 2019, Taiteen perusopetuksen opettajat, RAPORTIT JA SELVITYKSET 2021:6.
- Opetushallitus (2017c) Oppiainekohtaiset lukiodiplomin ohjeet:
 Kuvataiteen lukiodiplomin ohjeet 31.7.2016 jälkeen lukio-opintonsa aloittaneille opiskelijoille, Määräykset ja ohjeet 2017:2a, ISBN 978-952-13-6360-3.
 Käsiyön lukiodiplomin ohjeet 31.7.2016 jälkeen lukio-opintonsa aloittaneille opiskelijoille, Määräykset ja ohjeet 2017:3a, ISSN 1798-8888.
 Median lukiodiplomin ohjeet 31.7.2016 jälkeen lukio-opintonsa aloittaneille opiskelijoille, Määräykset ja ohjeet 2017:5a, ISSN 1798-8888.
 Musiikin lukiodiplomin ohjeet 31.7.2016 jälkeen lukio-opintonsa aloittaneille opiskelijoille, Määräykset ja ohjeet 2017:6a, ISSN 1798-8888.
 Tanssin lukiodiplomin ohjeet 31.7.2016 jälkeen lukio-opintonsa aloittaneille opiskelijoille, Määräykset ja ohjeet 2017:7a, ISSN 1798-8888.
 Teatterin lukiodiplomin ohjeet 31.7.2016 jälkeen lukio-opintonsa aloittaneille opiskelijoille, Määräykset ja ohjeet 2017:8a, ISSN 1798-8888.
- Opetushallitus (2017a) Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet, Määräykset ja ohjeet 2017:11a.
- Opetushallitus (2017b) Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet, Määräykset ja ohjeet 2017:12a.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö (2020) Harrastamisen Suomen malli, https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/0309f7d7-8691-4d5b-afec-ff6cde83c55c/1ff09a2b-3207-4c24-8382-602d2b91799d/ESI-TYS_20200731142333.pdf, viitattu 8.11.2020
- Opetus- ja kulttuuriministeriö (2017) Kulttuuripolitiikan strategia 2025, Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2017:20, ISBN 978-952-263-467-2 (PDF).
- Opetus- ja kulttuuriministeriö (2021 c) Lukiodiplomiselvityksen lausuntoyhteenveto, 16.9.2021, https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/d0ca52b3-e755-4ece-b602-36c948dbee4a/0f3a097d-2432-4778-9c90-e1b-b949ef68f/YHTEENVETO_20210916111019.PDF, viitattu 8.11.2021.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö (2021) Osaamisen tunnistamisen työryhmän asettaminen, VN/15034/2021-OKM-10.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö (2020) Tunnista ja tunnusta - Opas vapaan sivistystyön osaamisperusteisen koulutuksen kuvaukseen, Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2020:7, <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-702-4>.

- Opetus- ja kulttuuriministeriö (2021a) Valtakunnallisten tietovarantojen laajentamista muun kuin säännellyn koulutuksen tiedoilla valmistelevan työryhmän asettaminen, VN/16547/2021-OKM-4.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö (2019) Vapaan sivistystyön kautta hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Osaamisen tunnistamista ja tunnustamista valmistelevan työryhmän muistio, <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-695-9>
- Taiteen perusopetusliitto TPO ry (2021) TPO-liiton lausunto sivistysvaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain ja vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta (HE 19/2021 vp), <https://artsedu.fi/2021/03/vapaa-ajalla-hankittu-osaaminen-nakyvaksi/>, viitattu 4.11.2021.
- Valtioneuvoston asetus lukiolaissa tarkoitettun koulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tunti- jaosta 942/2014, voimaantulo 13.11.2014, <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20140942>, viitattu 8.11.2021.
- Valtioneuvosto (2021) Valiokunnan mietintö SiVM 2/2021 vp – HE 19/2021 vp, https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Mietinto/Sivut/SiVM_2+2021.aspx, viitattu 8.11.2021.
- Valtioneuvosto (2021) HE 19/2021 Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain ja vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta, https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/KasittelytiedotValtiopaivaasia/Sivut/HE_19+2021.aspx, viitattu 8.11.2021.
- Valtioneuvosto (2021) Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2022, https://budjetti.vm.fi/indox/tae//2022/hallituksenEsitys_tae_2022.jsp, viitattu 4.11.2021.
- Valtioneuvosto (2021) Valtioneuvoston koulutuspoliittinen selonteko 2021, <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-695-9>.

Keskustelut ja muu yhteydenpito seuraavien tahojen kanssa

- Suomen tanssioppilaitosten liitto STOPP ry
- Esittävien taiteiden oppilaitosten liitto ETOL ry
- Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore
- Kuntaliitto
- Käsi- ja taideteollisuusliitto Taito ry
- Musiikkioppilaitosyhdistys MOY ry
- Opetushallitus
- Opetusalan Ammattijärjestö OAJ
- Kansalaisopistojenliitto KoL
- Suomen Konservatorioliitto
- Suomen lasten ja nuorten kuvataidekoulujen liitto ry
- Suomen Musiikkioppilaitosten liitto SML
- Suomen sanataideopetuksen seura
- Taiteen perusopetusliitto TPO ry
- Ylioppilastutkintolautakunta

Liite: Selvityshenkilön asettamiskirje

1 (3)

Päätös

31.8.2021

VN/21541/2021
VN/21541/2021-OKM-1

Selvityshenkilön asettaminen

Taiteen perusopetuksessa saavutetun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen edistäminen

Taiteen perusopetuksen keskeiset lainsäädännölliset perusteet ovat laki taiteen perusopetuksesta (633/1998) sekä asetus taiteen perusopetuksesta (813/1998). Taiteen perusopetuksen rahoituksen lainsäädännölliset perusteet ovat laki kunnan peruspalveluiden valtionosuudesta (1704/2009) sekä laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (1705/2009). Taiteen perusopetuksen opettajien ja rehtorien kelpoisuuksista säädetään opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetussa asetuksessa (1998/986).

Alkuperäinen laki taiteen perusopetuksesta annettiin vuonna 1992 (424/1992) ja lainuudistus toteutettiin vuonna 1998 (633/1998). Lain 11§:n mukaan oikeus saada opetustuntikohtaista valtionosuutta edellyttää opetus- ja kulttuuriministeriön lupaa (koulutuksen järjestämislupa). Luvan myöntämisedellytyksistä on säädetty taiteen perusopetuksesta annetun lain 3§:ssä. Lupia voidaan myöntää valtion talousarvion rajoissa. Lain (633/1998) 3 §:n mukaan koulutusta järjestetään musiikkioppilaitoksissa tai muissa taiteen perusopetusta antavissa oppilaitoksissa taikka muulla tavoin.

Vuonna 2021 taiteen perusopetuksen opetustuntikohtaisen valtionosuuden piirissä on 139 oppilaitosta/ koulutuksen järjestäjää. Myös osassa vapaan sivistystyön oppilaitoksia on mahdollista opiskella taiteen perusopetusta. Edellämainittujen lisäksi taiteen perusopetusta annetaan myös oppilaitoksissa, jotka eivät ole opetustuntikohtaisen valtionosuuden piirissä. Taiteen perusopetuksen piirissä opiskelee noin 128 000 oppilasta, joista noin 10 000 on aikuisia.

Opetushallituksen päättämät opetussuunnitelman perusteet (2017) on laadittu yhdeksälle taiteen alalle ja kahdelle eri oppimäärälle. Taiteen perusopetuksen laaja oppimäärä liitettiin vuonna 2020 Suomen tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksen tasolle kolme. Viitekehityksessä kansalliseen koulutusjärjestelmään kuuluvat tutkinnot, oppimäärät ja muut laajat osaamiskokonaisuudet on sijoitettu kahdeksalle tasolle niiden edellyttämän osaamisen perusteella. Kunkin tason tuottama osaaminen on määritelty valtioneuvoston asetuksessa, ja kuvaukset vastaavat eurooppalaisen tutkintojen viitekehyksen vaativustasoja.

Pääministeri Marinin hallitusohjelmassa on asetettu tavoitteeksi, että *"koulutus- ja osaamistaso nousevat kaikilla koulutusasteilla, oppimiserot kaventuvat ja koulutuksellinen tasa-arvo lisääntyy. Tavoitteen toteuttamista edistetään hallitusohjelman kirjauksella, jonka mukaan laaditaan kansalliset osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen periaatteet, joiden tavoitteena on tehdä eri tavoin hankittu yksilön osaaminen näkyväksi työelämässä ja koulutusjärjestelmässä"*.

Hallitus on antanut Koulutuspoliittisen selonteon eduskunnalle keväällä 2021. Koulutuspoliittisen selonteon yhdeksi tavoitteeksi on asetettu taide- ja kulttuurikasvatuksen ja -opetuksen ja taiteen perusopetuksen tukeminen. Yhdeksi toimenpiteeksi on kirjattu *"Vahvistetaan taiteen perusopetuksen tietopohjaa, kehitetään pedagogiikkaa sekä edistetään taiteen perusopetuksessa hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista."*

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 29
00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 10
Helsinki

29 516 001
35 829 516 001

91 359 335
+358 9 135 9335

kirjaamo@minedu.fi

Opetus- ja kulttuuriministeriön Lukiodiplomiselvitys (2020) kuvaa lukiodiplomien nykytilan sekä arviot ja johtopäätökset niiden kehittämiseksi. Selvityksessä annetaan lukuisia suosituksia mm. siitä, että lukion opetussuunnitelman perusteet -asiakirjassa määriteltyjen taito- ja taideaineiden lukiodiplomit tulevat lukiokoulutuksen järjestäjiä velvoittaviksi. Näitä oppiaineita ovat kuvataide, liikunta ja musiikki. Lisäksi em. selvityksessä esitetään, että opiskelija voi sisällyttää lukiodiplominäytön osana ylioppilastutkintoonsa ja siten korvata yhden ylioppilaskokeen. Selvityksen johtopäätökset pyrkivät edistämään taito- ja taideaineille ominaisia tiedon tuottamisen tapoja uudistuneessa lukiokoulutuksessa yhdenvertaisina nykyisin ylioppilastutkintoon sisältyvien oppiaineiden tiedon tuottamisen kanssa.

Taiteen perusopetuksen molemmat oppimäärät ovat laajuudeltaan lukiodiplomia laajempia kokonaisuuksia ja osoittavat pitkäjänteistä sitoutumista valitun taiteenalan opiskeluun. Taiteen perusopetuksessa eri taiteenalojen pitkäjänteinen opiskelu tuottaa monimuotoista osaamista, jonka tunnistamisen ja tunnustamisen käytännöt vaihtelevat lukioissa alueellisesti. Taiteen perusopetusoppilaitosten ja lukiodiplomien yhteistyön kehittäminen voisi parhaimmillaan mm. edistää lukio-opiskelijoiden mahdollisuuksia suorittaa lukiodiplomeita useammilla eri taiteenaloilla.

Taiteen perusopetuksen liittäminen kansalliseen opintosuoritusten ja tutkintotietojen Koski-tietovarantoon toteuttaisi tavoitetta osaamisperusteisuuden ulottamisesta läpi koulutusjärjestelmän ja edistäisi jatkuvaa oppimista opiskelijan tarpeista lähtien. Perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen järjestäjät ovat tallentaneet tiedot oppilaiden yksittäisestä opintosuorituksesta ja suoritetuista tutkinnoista Koski-tietovarantoon vuodesta 2018 alkaen. Tietovaranto sisältää myös tiedot opinto-oikeuksista sekä suoritettujen tutkintojen keskeisistä sisällöistä ja osaamisvaatimuksista. Vapaan sivistystyön koulutuksen järjestäjillä on mahdollisuus viedä tietoja Koski-tietovarantoon alkaen 1.8.2021 (KOSKI HE 4/2021). Osassa vapaan sivistystyön oppilaitoksia on mahdollista opiskella myös taiteen perusopetusta.

Sivistysvaliokunnan hallituksen esityksestä (KOSKI HE 4/2021) antaman lausunnon mukaan *"taiteen perusopetuksen pois jättäminen ehdotetusta uudistuksesta ei ole ongelmaton. Opiskelija voi saada vapaan sivistystyön piirissä taide- ja muun kurssin suorittamista koskevat tiedot Koski-tietovarantoon, mutta samassa oppilaitoksessa taiteen perusopetuksena saavutettu osaaminen jää siihen tallentamatta."* Valiokunta lausuu edelleen, että *"saadun selvityksen mukaan taiteen perusopetuksen mukaan ottamista uudistukseen käsiteltiin esitystä valmisteltaessa, mutta siitä luovuttiin, koska sen osalta opintosuoritusten Koski-tietovarantoon tallentamista koskeva selvittämisselvitys oli vielä alkuvaiheessa. Valiokunta pitää tärkeänä edellä mainitun selvitystyön loppuun saattamista mahdollisimman pian ja painottaa taiteen perusopetuksessa hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen keinojen edistämistä yhdenvertaisesti muiden vastaavien opintosuoritusten kanssa."*

Opetus- ja kulttuuriministeriö asettaa valtiotieteiden kandidaatti Anni Valajärven selvityshenkilöksi tehtävänä toteuttaa esiselvitys koskien taiteen perusopetuksessa saavutetun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen edistämistä.

Ministeriö avaa syksyllä 2021 kyselyn, jolla kerätään tietopohja taiteen perusopetusta järjestävissä oppilaitoksissa käytettävistä opintohallintojärjestelmistä, tiedonsiirroista Koski-tietovarantoon sekä ylläpitäjien kiinnostuksesta alkaa siirtää tietoja kyseiseen tietovarantoon. Selvityshenkilön tehtävänä on laatia em. kysely yhdessä ministeriön kanssa ja hyödyntää saatuja tietoja esiselvityksen laatimisessa.

Esiselvityksessä tulee tarkastella koko taiteen perusopetuksen kenttää ja

- 1) selvittää taiteen perusopetuksen valmiuksia liittyä Koski-tietovarantoon mm. seuraavat näkökulmat huomioiden:
 - *Oppilashallinnon resurssit ja käytettävät järjestelmät (määrä ja tyyppi)*
 - *Vuosittaiset tutkintojen määrät ja kirjattavien kokonaisuuksien laajuudet (laaja/ yleinen oppimäärä)*
 - *Opintopistejärjestelmään liittyvät kysymykset (OPH)*
 - *Vapaaehtoisuuteen liittyviä kysymyksiä (Oppilas/ oppilaitos -näkökulmat)*
 - *Kustannuksiin liittyviä kysymyksiä*
 - *Ylläpitäjien kiinnostus*
- 2) selvittää taiteen perusopetusoppilaitoksissa tehtävää yhteistyötä lukiodiplomien kanssa lukiodiplomien toteuttamisessa sekä taiteen perusopetusopintojen tunnistamisen ja tunnustamisen käytäntöjä lukioissa.
- 3) Lisäksi tehtävänä on laatia mahdollisia ehdotuksia siitä, millä uudistamis- ja jatkotoimenpiteillä osaamisen tunnistamista ja tunnustamista taiteen perusopetuksessa voitaisiin vahvistaa.

Selvityshenkilön tulee selvitystä tehdessään ottaa huomioon taiteen perusopetuksen viitearkkitehtuuri, Koulutuspoliittinen selonteko ja jo tehdyt asiaan liittyvät selvitykset erityisesti vapaan sivistystyön osalta sekä olla yhteydessä muun muassa Taiteen perusopetusliittoon, Kansalaisopistojen liittoon, Suomen kuntaliittoon, Suomen lasten ja nuorten kuvataidekoulujen liittoon, Suomen Musiikkioppilaitosten liittoon, Suomen sanataideopetuksen seuraan, Suomen tanssioppilaitosten liittoon (STOPP ry), Käsi- ja taideteollisuusliitto Taitoon, Esittävien taiteiden oppilaitosten liittoon, Musiikkioppilaitosyhdistys MOY ry:hyn sekä Opetushallitukseen ja tarvittaessa eri hallinnonalojen viranomaisiin.

Selvitys tulee toimittaa opetus- ja kulttuuriministeriölle viimeistään 15.11.2021.

Selvitystyöstä ja maksettavasta palkkiosta tehdään erillinen sopimus.

Tiede- ja kulttuuriministeri

Antti Kurvinen

Kulttuuriasianneuvos

Hanna Koskimies

Vastaanottajat

Tiedoksi

Erityisavustaja Eeva Kärkkäinen
Kansliapäällikkö Anita Lehikoinen
Ylijohtaja Riitta Kaivosoja
Toiminnanjohtaja Viivi Seirala /Taiteen perusopetusliitto
Toiminnanjohtaja Jaana Nuottanen/ Kansalaisopistojen liitto
Päällikkö Petri Lehikoinen/ OPH

OPETUS- JA
KULTTUURIMINISTERIÖ

Meritullinkatu 10
PL 29, 00023 Valtioneuvosto
p. 0295 16001
minedu.fi

ISSN 1799-0351 PDF
ISBN 978-952-263-898-4 PDF